

2016 m. lapkričio 25 d., penktadienis

Nr. 38 (1190) | Kaina 0,90 Eur

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

Mieli skaitytojai,

Nepamirškite, kad „Lietuvos pašto“ skyriuose jau vyksta laikraščių ir žurnalų prenumerata 2017 metams.

Užsisakę „7 meno dienas“ ištisus metus skaitysite jas pigiau ir nesugaišite laiko kartais bergždžiai ieškodami jų kioskuose.

Prenumeratos kaina 1 mėn. – 3,20 Eur, 6 mėn. – 19,20 Eur, metams – 32 Eur.

„Kino“ žurnalo 1 numerio prenumeratos kaina – 2,30 Eur, pusmečiui – 4,60 Eur, metams – 9,30 Eur.

Prenumeruodami remiate mūsų leidinius.

Prenumeratą galima užsisakyti ir internetu www.prenumeruok.lt bei telefonu 8 700 55 400

3

Festivalis „Vilnius Mama Jazz 2016“

4

Pokalbis su dailininke Birute Žilyte premjeros „Kaulinis Senis ant geležinio kalno“ proga

6

Buvusi ŠMC kavinė „Artifex“ galerijoje

9

Nauji filmai – „Atvykimas“

Ramūnas Paniulaitis, koliažas. 9-ojo dešimtmečio pradžia

Žym žymas

Ramūno Paniulaičio retrospektyva Jono Meko vizualiųjų menų centre

Lapkričio 25 d. 18 val. Jono Meko vizualiųjų menų centre atidarys vieno pirmųjų Vilniaus konceptualistų Ramūno Paniulaičio (1957–1982) kūrybos retrospektyva. Paniulaitis mokėsi Vilniaus vakarinėje suaugusiųjų dailės mokykloje (dab. Justino Vienožinskio). Kartu su Česlovu Lukensku 1981 m. toje pat mokykloje yra surengę parodą, kurioje Lukenskas eksponavo pirmuosius savo asambliažus, o Paniulaitis – koliažus. Ramūnas Paniulaitis išskirtinis tuo, kad per palyginti trumpą laiką sukūrė savo socioestetinę „konceptualizmo“ sistemą. Žinoma, be keleto artimiausių draugų, tuo metu turbūt niekas nebūtų drįšęs jos pavadinti „sistema“. Vis dėlto šiaandien Paniulaičio kūrybinį palikimą – daugiau kaip šimtą išlikusių koliažų – galima laikyti svarbia XX a. 9-ojo dešimtmečio pradžios

mūsų *konceptualiojo lūžio* mende dalimi. Parodai nesibaigus bus išleista knyga apie Ramūną Paniulaitį, kurioje surinkti Paniulaičio draugų (Česlovo Lukensko, Rūtos Lukenskienės, Gintaro Zinkevičiaus, Gabrieliaus Lukošiaus, Paniulaičio sesers Violetos Pospielovos) atsiminimai.

Čia pateikiama dalis Česlovo ir Rūtos Lukenskų pokalbio apie Ramūną Paniulaitį. Žym žymas – Paniulaičio mėgstamas posakis, reiškiantis stresinę situaciją, depresiją ir pan.

Kęstutis Šapoka: Pirmiausia norėčiau klausti apie 1979–1982 metų Vilniaus aplinką, atmosferą, o tada jau pereiti prie Ramūno Paniulaičio. Juk ano laiko neįmanoma suprasti be paaiškinančio įvado...

Česlovas Lukenskas: Taip, tiesa. Buvo keletas kavinių, „taškų“,

kuriose rinkdavosi įvairi publika – hipiai, vadinamieji disidentai, pankeliai visokie... Nors gal tuo metu pankų dar ir nebuvo. Save laikau vienu iš pirmųjų pankų, nes vaikščiodavau labai susivėlęs, su kareiviškais batais ir vilnioniu megztiniu. Vilniaus gatvėje buvo kavinukė „Žuvėdra“, tuometinėje Muziejaus gatvėje – „Žibutė“, Gorkio gatvėje – „Vaiva“. Kiek vėliau priešais „Vaivą“ atsirado ledainė, kurioje pradėjo siautėti Atsuktuvai. Gedimino kalno papėdėje, tuometinio Jau-nimo sodo prieigose, buvo „Rotonda“. Tai maždaug tas ratas – maršrutas, kuriuo visi kursuodavo.

Kartais vykdavo filmų peržiūros, kartais kas nors susitikdavo tuometinėje Respublikinėje bibliotekoje. Ir nebūtinai kalbu apie geriančius,

NUKELTA Į 7 PSL.

Šermukšnėjantys garsai Kaune

XX tarptautinio šiuolaikinės muzikos festivalio „Iš arti“ įspūdžiai

AUŠRA STRAZDAITĖ-ZIBERKIENĖ

Žodį „šermukšnėjantis“ pasiskolinau iš kompozitorės Dalios Kairaitytės premjeros pavadinimo. Ir būtent šis žodis kaip niekas kitas tinka jau dvidešimtajam festivaliui „Iš arti“ (meno vadovė kompozitorė Zita Bružaitė) – valiūkiškam, nuotaikingam, spalvotam ir kupinam lūkesčių. Lapkričio 12–18 d. Kaune vykusiuose aštuoniuose „Iš arti“ koncertuose skambėjo šešių lietuvių kompozitorių kūrinių premjeros, buvo atidarytos dvi parodos.

Festivalį pradėjo koncertas „Dvidešimtas startas“. Kauno valstybinėje filharmonijoje koncertavo Klaipėdos kamerinis orkestras (meno vadovas ir solistas – violončelininkas Mindaugas Bačkus), akordeonininkas Raimondas Šviackevičius, dirigavo Vytautas Lukočius. Tikriausiai kiekvienas turime mėgstamus kompozitorius, prisipažįstu, kad turiu ir aš. Tad progroje pamačiusi Arvydo Malcio kūrinių iš karto nusiteikiau maloniai. Juolab kad jį grojo R. Šviackevičius, taikliai ir subtiliai interpretuojantis šiuolaikinę muziką. Kaip ir kiti Malcio kūriniai, Koncertas akordeonui ir orkestrui sužavėjo spalvingu ir kartu tiksliau orkestro skambesiu, grakščiu akordeono ir orkestro santykiu. Loretos Narvilaitės „Į krantą jūra krenta“ – vienas naujausių jos kūrinių. Nenutrūkstamas orkestro judėjimas leido panirti į švelnumo ir pozityvumo kupiną būseną. Koncerte girdėjome ir Raimundo Martinkėno kompoziciją „O kas gi tai yra“, kurią itin smagiai interpretavo dirigentas Vytautas Lukočius. Nušebino Jurgitos Mieželytės tiesiog minispektaklis „Kaip genys eglė kirtė“, kurio „vaidmenis kūrė“ Klaipėdos kamerinio orkestro artistai. Bravo! Ypač Geniui! Johno Tavenerio „The Protecting Veil“ violončelės solo partiją atliko Mindaugas Bačkus. Tai bene populiariausias prieš kelerius metus mirusio Tavenerio, garsėjusio religinės tematikos kūrinių, darbas. Kūrinių papildė Vladimiro Šerstabojevo videoprojekcija. Buvo nuostabu klausytis užburiančios violončelės giesmės kartu stebint, kaip žvaigždės (gal bitės, gal jonvabalai?) audžia ir pina šviesos kupiną skraistę.

Kartu su koncertais Kauno valstybinėje filharmonijoje veikė Kauno dailininkų meno objektų paroda „Šnabždesys 8“. Eksponuoti Aušros Andziulytės, Aistės Juškevičiūtės, Jolantos Galdikaitės, Inos Adomaitienės, Evos Pohlke, Gvido Latako, Audriaus Šumsko ir Gintauto Vaičio meno objektai.

Sekmadienį Šv. Pranciškaus Ksavero (Jėzuitų) bažnyčioje įvyko chorinės ir vargonų muzikos koncertas „Šimtas minučių balsams“. Dainavo

Ansamblis „Anemos“ (Belgija)

R. ZIBERKO NUOTR.

choras „Brevis“ (meno vadovas ir dirigentas Gintautas Venislovas), vargonavo Renata Marcinkutė-Lesieur, kūrinius pristatė muzikologė Dainora Merčaitytė. Koncertas įsiliejo į kompozitoriaus Juliaus Juzeliūno šimtmečio minėjimą: jame skambėjo Juzeliūno ir jo mokinių – Ryčio Mažulio, Mindaugo Urbaičio, Jurgitos Mieželytės, Lino Balto, Zitos Bružaitės ir Vaclovo Augustino – kūriniai. Ta proga D. Merčaitytė citavo profesoriaus Juzeliūno mokinių prisiminimus apie jį.

Koncertą pradėjo meditatyvus, persiliejančias, pulsuojantis Mažulio „Atkel vėlių vartelius“ ir itin tankaus „audimo“ Urbaičio „Išvaikščiojau mišką, išvaikščiojau lauką“ pagal Jono Juškaičio žodžius. Mieželytės „Stanzas of the Soul“, sukurtas šv. Kryžiaus Jono tekstais, įtraukė subtiliu skambesiu, sukuriančiu pulsuojančią, vienybę tėkmę. Koncerte taip pat buvo atlikti šiuo metu D. Britanijoje gyvenančio Lino Balto „Missa brevis et solemnitas“ chorui ir vargonams, Bružaitės „Baltoji impresija“ chorui ir smuikui (solo smuiku griežė Ingrida Giunter) bei Augustino „Great Art Thou, o Lord“. Tarp mokinių kūrybos suskambėjo ir paties Juzeliūno kūrinys vargonams – dar 1969 m. Leopoldui Digriui sukurto Koncerto vargonams dalis „Improvvisazione“, kurią atliko Renata Marcinkutė-Lesieur.

Vienas įdomiausių festivalio koncertų buvo „Kamerinės muzikos vitrina“ Kauno valstybinėje filharmonijoje, čia išgirdome net tris premjeras: dainininkė Nora Petročenko ir pianistė Šviesė Čepiauskaitė atliko ekspresyvią Dalios Raudonikytės-With „You Enlightened Me“ ir vakaro akcentu tapusį skaudžiai ironišką Algimanto Kubiliūno vokalinių ciklą „Žodžiai“. Jį papildė Gintauto Velykio videoprojekcijos. Trečią premjerą atliko ansamblis „FaTrio“ – Fausta Drulytė (fleita), Viktorija Smailytė (arfa) ir Vytenis Pocius (violončelė). Tai Dalios Kairaitytės „Šermukšnėjančio vakaro kontrapunktai“ – subtili, spalvinga kompozicija, sukurianti itin pozityvią būseną. Klausantis kūrinių norėjosi giliau kvėpuoti, o ir

dangus po koncerto atrodė kur kas gražesnis. Dar ilgai ausys gėrėjosi kūriniu, o gomurys skonėjosi žodžiu „šermukšnėjantis“. Koncerte taip pat skambėjo N. Petročenko ir Š. Čepiauskaitės atliekamos dainos iš Albano Bergo vokalinių ciklo „Septynios ankstyvos dainos“, lenkų kompozitoriaus Włodko Pawliko „Flow 7, Flow 8“ fortepijonui bei „FaTrio“ atliekami Broniaus Kutavičiaus „Perpetuum mobile“, Philipo Glasso „Love Divided By“, Arvo Pārto „Mozart Adagio“ bei italo Matteo Sommacalo „Nessuno ascolta il cane de ceramica“.

Pasaulinės kamerinės muzikos įvairovės poreikį patenkino koncertas „Pasaulio muzikos atspindžiai“ Kauno valstybinėje filharmonijoje. Koncertavo Lietuvos ansamblių tinklas (meno vadovas ir dirigentas Vyckintas Baltakas), styginių kvartetų „Chordos“ (Ieva Sipaitytė (I smuikas), Vaida Paukštienė (II smuikas), Robertas Bliškevičius (altas), Vita Šiugždienė (violončelė); Šv. Kristupo pučiamųjų kvintetas: Giedrius Gelgotas (fleita), Ugnius Dičiūnas (obojus), Andrius Žiūra (klarnetas), Andrius Puplauskis (fagotas), Paulius Lukauskas (valtorna) ir Arkadijus Gotesmanas (perkusija). Čia suskambėjo dvi premjeros: Vidmanto Bartulio „Šauklys V“ styginių kvartetui ir pučiamųjų kvintetui bei Anatolijaus Šenderovo „...after Chagall“ klarnetui, styginių kvartetui ir perkusijai. Prie pastarojo kūrinių atlikimo buvo priderinti Artūro Macevičiaus stiklo objektai. Premjeros ištis kontrastingos – Bartulio „Šauklyje V“ palengva atskleidžiami pučiamųjų ir styginių tembrų sluoksniai, terasinė dinamika skatino klausytis užsimerkus – muzika šaukė, atsakė, ėjo, sekė. O klausantis Šenderovo „...after Chagall“ geriausiai sėdėti pirmose eilėse ir gaudyti kiekvieną akimirką – A. Macevičiaus stiklo objektų judėjimą, skambesį, jautriausius fortepijono atliepus ir į perkusiją, ir į klarnetą, sustingusią garsų erdvę, tarsi nutolstančio klarneto susimąstymą. Puikiai grojo Andrius Žiūra!

Koncerte dar buvo atlikti Juzeliūno „Ragamalika“, Pietų Afrikos

Respublikos kompozitoriaus Kevin Volanso Styginių kvartetą Nr. 2 „Hunting: Gathering“, Egipto kompozitoriaus Amaro Okba „Utopia“ klarnetui solo ir kinų kompozitoriaus Tan Duno „Eight colors for string quartet“.

Jau keletą metų vienas festivalio renginių būna skirtas jaunimui ir vyksta Kauno miesto muziejaus M. ir K. Petrauskų lietuvių muzikos istorijos skyriuje. Šių metų renginyje „Gyvenimas su varpais – Viktorą Kuprevičių prisimenant“ V. Kuprevičiaus dainas dainavo Vytauto Didžiojo universiteto Muzikos akademijos Dainavimo katedros studentai Marija Dūdaitė, Algirdas Jurgilas, Gintautas Lukšas, Mykolas Stanevičius (koncertmeisterės Rūta Blaškytė ir Kristina Ivanauskaitė-Jucienė) bei Kauno Juozo Naujalo muzikos gimnazijos jaunučių choras (vadovė Dalė Jurkonienė, koncertmeisterė Jurgita Ačienė). Muzikologė Kristina Mikuličiūtė-Vaitkūnienė pasakojo apie kompozitorių ir karilionininką Viktorą Kuprevičių, prisiminimais dalijosi sūnus kompozitorius Giedrius Kuprevičius.

Kauno valstybinėje filharmonijoje pasirodė „Dainuojantys ir šokantys saksofonai“. Saksofonų kvartetą „Anemos“ (iš graikiško žodžio „vėjas, audra, kvėpavimas, dvasia“) susikūrė 2009 m. Briuselyje. Jo nariai – Kristanas Dehertogas (sopraninis saksofonas), Bartas Van Benedenas (altinis saksofonas), Kurtas Bertelsas (tenorinis saksofonas), Wesley Capiau (baritoninis saksofonas). Koncerte skambėjo ir lietuvių autoriaus Algirdo Briliaus kūrinys „Lullaby for Goodbye“, kuriame švelniai ir subtiliai išryškinti vaikiškos lopšinės atgarsiai. Koncerte taip pat girdėjome amerikiečio Davido Maslankos, Jano Hendriko Van Damme'o kompozicijas, nuotaikingą saksofonisto, kompozitoriaus ir pedagogo Philippe'o Geisso „Patchwork“ (čia atlikėjai parodė, kad jie „dainuojantys“), žaviai romantiškus Edwardo Elgaro ir György Ligeti kūrinius ir dvi prancūzų kompozitoriaus bei vargonininko Thierry Escaicho kompozicijas „Le Bal“ ir „Tango Virtuoso“ – pastarojoje paaiškėjo, kad atlikėjai dar ir „šokantys“. Žavėjo itin subtilus saksofonistų stiliaus pojūtis, garso švelnumas ir elegancija.

Šių metų festivalio „Kultūrų dialogai“ įvyko tarp Maltos ir Lietuvos, Kauno menininkų namuose. Čia grojo „Duo Mascagni“ iš Maltos: Franko Božacas (akordeonas) ir Charlene Farrugia (forte-pijonas). Buvo atidaryta dailininko Jesmondo Vassallo (Malta) paroda, vyko maltietiškų patiekalų degustacija. Koncertą pristatė muzikologė Dainora Merčaitytė. Svečiai iš Maltos atvežė įvairią ir įdomią programą: skambėjo Giedriaus

Kuprevičiaus premjera „Fate of F.P.“ fortepijonui, Alexanderio Atarovo „Partita“, Bashkimo Shehu „Atma escape“, Josepha Vella „Scherzo“, op. 10, Roberto di Marino Sonata fortepijonui ir akordeonui. Koncertą baigė Astoro Piazzollos kūriniai.

Paskutinis festivalio koncertas Kauno valstybinėje filharmonijoje simboliškai buvo pavadintas „Šaknys“ ir skirtas Latvijos Nepriklausomybės dienai. Labai prasminga ir gražu, kad šalia Platono Buravickio latvių liaudies dainų aranžuotų, kurias atliko „Piano voice beat“ iš Latvijos – Madara Ivane (balsas), Gļe-bas Beļaevas (forte-pijonas), Pāvelas Račikas (netradicinis mušamasis instrumentas kahonas) ir Kauno simfoninis orkestras – buvo atlikti ir šiais metais Nacionalinėje filharmonijoje vykusio Vasario 16-osios paminėjimo koncerto „Vėrinys Tėvynei“ kūriniai simfoniniam orkestrui ir folkloro ansamblui „Intakas“. Tai dalis Lietuvos kompozitorių sąjungos projekto „Orkestras ir folkloras“ Lietuvos Nepriklausomybės 100-mečiui paminėti.

Iš pradžių šiek tiek suglumau: po tiek modernių, kosmopolitiškų kūrinių – folkloras! Tačiau koks prasmingas projektas ir koncerto pavadinimas! Kad nepamestume savasties, reikia nuolat prisiminti savo šaknis. Vyriškais folkloro ansamblio „Intakas“ (Giedrius Šmuitaitis, Vytenis Umbrasas, vadovas Rytis Ambrasevičius) balsais skambėjo rekrūtų dainos. Kompozitoriai kiekvienas savitai išsprendė kūrinių koncepciją, tačiau tarp jų buvo ir daug bendrumo. Labiausiai norėčiau išskirti Algirdo Martinaičio „balsai|balsai“ – subtiliai supynusio dainos ir orkestro sluoksnius bei jautrų ir subtilų Algirdo Klovos kūrinių „Epizodai“, kuriame tarp rekrūtų dainų suskambo kanklių ir arfos duetas. Mėgavausi klausydamasi ir Donato Zakaro „Pjesės“, Ryčio Mažulio „Balnojo tėvelis“, Arūno Navako „Pjaun lankoj“ bei Jono Jurkūno „Du karveliai“. Tai kūriniai, kurie kėlė minčių, vertė gilintis į tekstus, žodžio ir muzikos santykį, susimąstyti apie istoriją. Kauno miesto simfoniniam orkestrui dirigavo Modestas Barkauskas.

Dvidešimtajame šiuolaikinės muzikos festivalyje „Iš arti“ skambėjo 53 kūriniai (jeigu skaičiuosime su studentų ir moksleivių atliktais kūrinių – 63), šešios premjeros, grojo du orkestrai, nemažai kamerinių kolektyvų ir solistų, atidarytos dvi parodos. Galima sakyti, gavome beveik metinę šiuolaikinės muzikos „dozę“, po kurios vėl ilgesiuos to gaivaus oro gūsiu, mano giliu įsitikinimu, gimstančio per kūrinių premjerą. Ir visi šermukšniai man nuo šiol atrodys muzikalūs ir modernūs.

Džiazo mama nestovi vietoje

Po festivalio „Vilnius Mama Jazz 2016“

ALGIRDAS KLOVA

Festivalis „Vilnius Mama Jazz“ nuolat keičiasi, tobulėja. Šiomet festivalyje atsirado dar viena naujovė: lapkričio 17–19 d. veikė tarptautinė džiazo atlikėjų vitrina (*showcase* scena). Koncertai vyko muzikos klube „Tamsta“ ir Lietuvos nacionalinio dramos teatro fojė. Šiaip jau panašūs dalykai nuolat vyksta didžiausiose pasaulio festivaliuose kaip galimybė atsiskleisti mažai žinioms, jauniems muzikantams. Vilniuje išgirdome vienuolika projektų iš septynių šalių. Daugelis jų – jau patyrę, ne vienus metus kuriantys ir grojantys muziką. Iš viso buvo paduotos 75 paraiškos, po komisijos atrankos liko tik 12, vienai grupei sutrukdė liga. Jų klausėsi ne tik Vilniaus publika, bet ir užsienio festivalių organizatoriai, leidėjai, prodiuseriai. Prisipažinsiu, girdėjau ne visus šios vitrinos dalyvius, tačiau labiausiai man patiko Lietuvos atstovai – Vytauto Labučio „Silent Blast“. Vienintelė ansamblio mergina, vokalistė Kotryna Juodzevičiūtė yra žinoma ir džiazo, ir popmuzikos scenoje. Ji ypač išgarsėjo laimėjusi TV projektą „Lietuvos balsas“, tačiau džiaze ji ypatinga, išskirtinė. Ansamblio repertuaras pilnas kontrastų ir staigmenų: džiazas, folkloras, fankas, ritmenbliuzas

China Moses (JAV, Prancūzija)

ir savo kūrybos muzika. Išskirčiau labai gražius pianisto Domo Žeromskio solo epizodus, išradinę Jono Filmanavičiaus ritmą, V. Labučio ir Kotrynos duetinius pasikalbėjimus. Po koncerto pasigirdo palyginimai su „Vilnius Jazz“ kvartetu ir Neda, neva V. Labutis sukūrė naują šio garsaus kolektyvo versiją. Gal ir taip, bet tai, ką girdėjau, buvo puiku. Labai norėčiau, kad juos pastebėtų žinomiauši pasaulio festivaliai. Dar viena staigmena – pats festivalio atidarymas ir jo vieta. Tai vis gražinami ir restauruojami Umiastovskių rūmai. Malonu atarasti dar vieną man naują, gražią koncertų salę. Festivalį pradėjo ambicingas trimitininkas ir kompozitorius Jacques’as Kuba Séguinas.

Kotryna Juodzevičiūtė ir Vytautas Labutis

D. KLOVIENĖS NUOTRAUKOS

Nors yra gimęs ir gyvena Kanadoje, jis yra lenkų kilmės ir dažnai koncertuoja Lenkijoje. 2005-aisiais Kuba Séguinas baigė studijas Monrealyje ir greitai rado bendrą kalbą su vietiniais muzikantais, dalyvavo įrašų sesijose, o su vienu garsiausių Kanados kolektyvu „Cirque du Soleil“ išvyko groti ir bastytis po pasaulį, nes, kaip pats pasakoja, norėjo šiek tiek užsidirbti. Kaip kompozitorius ir grupių lyderis, Kuba Séguinas jau yra išleidęs penkis albumus. Vilniuje šis muzikas pristatė savo naują darbą „Litania Projekt“. Tai kultūringai, profesionaliai sudėta programa, žinomi muzikantai, gražus trimito tembras, tik jų grojimui šiek tiek pristigo emocijų, drąsos, jėgos ir kryptingos muzikos tėkmės. Programoje susiliejo neoklasikinės muzikos atspindžiai, svajingas skambesys, kažkiek primenantis šiaurietišką džiažą. Jei gerai supratu, grupė buvo specialiai surinkta šiai kelionei ir sudaryta iš gerų Kanados muzikantų. Bosistas Frédéricas Alarie yra grojęs įvairią muziką daugelyje pasaulio scenų, mušamaisiais grojantis Jimas Doxas – vienas labiausiai pageidaujamų Kanados džiazo būgnininkų, pianistas Jonathanas Mayeris su Jacques’u muzikuoja jau 11 metų.

Antrąją festivalio dieną, po Artūro Anusausko studento Richardo Banio, kuris debiutuodamas festivalio scenoje gražiai pagrojo savo kompozicijas, karaliavo didžiosios Dee Dee Bridgewater dukra, dainininkė China Moses. Jos akompanuojančioje komandoje grojo lietuvis būgnininkas Marijus Aleksa. Šis vakaras sutraukė didžiulį būrį klausytojų.

Antrajame vakare Nacionalinio dramos teatro scenoje išgirdome du nepaprastai stiprius džiazo kolektyvus, tiesiog pakėrėjusius visus klausytojus. Tai trijų muzikantų grupė „Phronesis“, kurios pavadinimas – senųjų filosofų vartotas graikiškas žodis, reiškiantis išmintį. Tai viena įdomiausių šių dienų Europos džiazo grupių, kurią BBC vadina „kolektyvu, galinčiu pakeisti jūsų gyvenimą“. Nežinau, ar kam nors ji gyvenimą pakeitė, bet naujų jo spalvų, matyt, daugelis atrado. Nors

„Phronesis“ pristatoma kaip grupė iš D. Britanijos, ją 2005-aisiais subūrė danų kontrabosininkas Jaspers Høiby kartu su britų pianistu Ivo Neame ir iš Norvegijos kilusiu būgnininku Antonu Egeriu, taigi skandinaviskų šaknų apstu. Grupės muzikoje gausu ostinatinių muzikinės architektūros figūrų, ritmu paremtos muzikos ekspresijos, nuostabių kontraboso solo, įdomios fortepijono harmonijos ir tikrai talentingai suręstų kompozicijų. Ši muzika surakina, tiesiog paralyžiuoja klausytoją. Girdėjome kompozicijas iš šių metų pavasarį išleisto šeštojo grupės albumo „Parallax“, įrašyto legendinėje „Abbey Road“ studijoje Londone.

Antrosios koncerto dalies aš laukiau labiausiai. Grupė, kuri po 46 bendro darbo metų pirmą kartą pasirodė Lietuvoje, gyva džiazo legenda – „Oregon“. Daugybė garsių džiazo muzikantų dar nebuvo gimę, kai šis kolektyvas jau skaičiavo savo darbo dešimtmečius. Apie šią grupę pradėta kalbėti dar XX a. 8-ojo dešimtmečio pradžioje kaip apie vieną originaliausių improvizacinės muzikos kolektyvų. Vilniaus scenoje muzikavo du jos įkūrėjai – dar 1968-aisiais susipažinę gitaristas Ralphas Towneris ir obojumi, anglų ragu bei saksofonu, bosiniu klarnetu ir fleitomis grojantis Paulas McCandlessas, kurie yra įrašyti visuose „Oregon“ albumuose. Kiekvienas grupės narys ir už jos ribų yra ryški žvaigždė. Gitaros virtuozas, kompozitorius ir pianistas Towneris pelnytai vadinamas muzikos novatoriumi, daug grupės repertuaro yra jo kūriniai. Vilniuje girdėjome net tuos, kurie bus naujais „Oregon“ albume. Sako, kad erdvėlaivio „Apollo 15“ astronautai dviejų Townerio kompozicijų vardais – „Icarus“ ir „Ghost Beads“ – pavadino Mėnulio kraterius. Kitas iš įkūrėjų – P. McCandlessas – yra ne tik talentingas kompozitorius ir instrumentininkas, bet ir eksperimentuotojas, kilęs iš muzikantų šeimos. Buvo malonu matyti, kaip ramiai ir protingai jie su Towneriu konstruoja grupės pasirodymo tėkmę. Suprantama, per tiek bendro darbo metų ten jau viskas

puikiai žinoma, bet sumanumas ir patirtis visuomet daro savo. Nepaprastai gražūs ir tikroviški, tiesiog tobuli buvo šių muzikantų solo. Prieš 19 metų prie „Oregon“ prisijungęs būgnininkas, perkusininkas, kompozitorius Markas Walkeris puikiai demonstravo daugybės muzikos stilių žinojimą ir jų panaudojimą grupės kompozicijose. Nors italas, boso virtuozas Paolino Dalla Porta prie grupės prisijungė tik pernai, jis atrodė kaip tikras senbuvis, puikiai pažįstantis kolektyvo muziką ir nardantis lyg žuvis po grupės kūrybos gelmes. Jis laikomas vienu įdomiausių Europos džiazo bosistų. Šios grupės koncertas man buvo ne tik pats ryškiausias festivalyje, bet ir tapo vienu didžiausių muzikinių įvykių Lietuvoje per dešimtmečius.

Paskutinę festivalio dieną labai nudžiugino LMTA bigbendo, vadovaujamo Tomo Dičiūno, pasirodymas su solistu Liutauru Janušaičiu. Šis orkestras, žinomiausių bigbendų partitūrų studijavimas – tai puiki

žmogaus kuriamą muziką. Be to, čia skamba ir turgaus prekeivių šūksniai, vaikų klegėjimas, lošimo kauliukų taukšėjimas, Afrikos muzikantų ir dainininkų balsai, kuriuos čia pat matai ekrane. Labai įspūdingai sukonstruotas eisenos epizodas, nors šiaip jau videoprojekcija galėtų būti ir tobulesnė. Ne nuostabu, kad šiam muzikantui pavyksta visa tai sujungti, nes jis turi didelę muzikos filmams ir TV laidoms kūrimo patirtį. Prancūzijos dienraštis „Le Monde“ Chassolį vadina eklektišku genijumi, lyginamas jį su garsiaisiais kompozitoriais Steve’u Reichu bei Ennio Morricone ar su roko grupe „The Cure“. Čia tikrai galima aptikti šiek tiek minimalizmo ir kitų šių muzikantų idėjų, bet man kiek per ryškiai buvo demonstruojama labai jau aiški popmuzikos tėkmė, gal pernelg tiesmukas būgnininko Mathieu Edouard’o vaidmuo.

Trimitininko Ambrose’o Akinmusire’o kvartetas Vilniuje buvo labai

„Oregon“ (JAV)

stilistinė ir technikos mokykla būsimiems džiazo virtuozams. Labai gražiai suskambo protingai sudėliota programa, sublizgėjo solisto technika ir išmonė.

Didžiojoje salėje mūsų laukė du labai skirtingi pasirodymai. Skyrėsi jie ir stilistiškai, ir idėjomis, ir galbūt net meniniu lygiu. Prancūzų muzikantas Christophe’as Chassolis, pasitelkęs elektroniką, fortepijoną, kitus klavišinius instrumentus bei mušamuosius, sugeba nuausti gana sudėtingą muzikos, natūralių garsų, kalbų, balsų ir vaizdų audinį. Aš jį labiau akcentuočiau kaip kompozitorių, aranžuotoją, prodiuserį negu atlikėją, pianistą, nes tai, kas vyko scenoje, tikrai nėra tiek įdomu, kiek tai, kas jau sukurta iš anksto, suplanuota, įrašyta, suderinta su vaizdu ekrane. Stilistiškai ši muzika balansuoja tarp gatvės kūrėjų produkto (kuris, beje, labai eksploatuojamas programoje), įvairiausios popkultūros ir šiek tiek populiaraus džiazo. Pati idėja supinti natūralius (paukštelių, vėjo, jūros ošimo ir kitus) garsus su muzika, perteikiant juos instrumentais, yra labai gražus bandymas sujungti gamtos ir

laukiamas. Beje, šio kolektyvo nariai – kontrabosistas Harishas Raghavanas ir perkusininkas Justinas Brownas 2010-aisiais jau grojo „Vilnius Mama Jazz“ scenoje kartu su pianistu Geraldū Claytonu. A. Akinmusire’as – dar jaunas, bet jau gana žinomas muzikantas, kurio albumus pristato legendinė džiazo leidykla „Blue Note“. Tai tikrai rimtas, profesionalus menininkas, gražiai interpretuojantis ir ramiai, melodingai, ir guvesnė, ritmiškesnė muziką, jo trimito tembras, sakyčiau, unikalus, lyg su nedideliu šnypštumu, tačiau minkštas ir švelnus, visos jo kompozicijos turi aiškų dramaturginį turinį. Leidinys „The New Yorker“ šį muziką apibūdina kaip nuostabų jauną trimitininką, grojantį su unikalia ugnele. Gaila, bet ta ugnelė gal ne visai įsiliepsnojo, nes iš muzikantų jautėsi nemenkas nuovargis po vienuolikos kasdien grotų turo koncertų.

Jau pernai rašiau, kad festivalis „Vilnius Mama Jazz“ nestovi vietoje, nuolat plečiasi, žaižaruoja ir pristato gerus muzikantus. To laukime ir kitais metais.

Pasakos žmogui

Pokalbis su dailininke Birute Žilyte

Gruodžio 3 d. Lietuvos nacionaliniame dramos teatre įvyks spektaklio pagal Jono Basanavičiaus užrašytą lietuvių liaudies pasakojimą „Kaulinis Senis ant geležinio kalno“ premjera. Šio spektaklio idėja gimė siekiant šiuolaikiniams žiūrovams priminti unikalią iliustratorę, sieninės tapybos autorę Birutę Žilytę. Kelios vaikų kartos užaugo su šios menininkės iliustruotomis knygomis, todėl tikimasi, kad autentiškas jos vaizdinių pasaulis padės ir naujesiems žiūrovams persikelti į stebuklinės pasakos realybę.

Inscenizacijos autorius ir režisierius Jonas Tertelis, scenografe Paulė Boculaitė, dailininkas-skulptorius Donatas Jankauskas Duonis, kostiumų dailininkė Sandra Straukaitė, vaizdo projekcijų autorius Mantas Bardauskas, šviesos dailininkas Vilius Vilutis, kompozitorius Gintaras Sodeika. Prieš premjerą didžiajame teatro fojė bus atidaryta Birutės Žilytės ir Algirdo Steponavičiaus darbų paroda, kurią organizuoja ir kuruoja „Vilniaus galerija“. Žiūrovai turės galimybę išvysti Birutės Žilytės iliustracijas Salomėjos Nėries knygai „Eglė žalčių karalienė“, Algirdo Steponavičiaus ir Birutės Žilytės sukurtos sienų tapybos ant Vilniuje buvusios garsiosios vaikų kavinės „Nykštukas“ bei Valkininkų sanatorijos „Pušėlė“ sienų aukštos kokybės atspaudus, kuriuos spausdina Valdas Vilutis. Įspūdingu dydžiu ir puikia kokybe stebina pirmą kartą eksponuojamas paveikslas „Saulė“, Audriaus Klimo iniciatyva atspausdintas ant metalo. Tai natūralaus dydžio „Pušėlė“ vaikų sanatorijos sienų tapybos fragmentas. Tokie stebuklingi nutikimai – savotiškas nykstančių sienų tapybos paveikslų atgimimas – Birutę Žilytę nepaprastai džiugina...

Dailininkė maloniai sutiko pasidalinti mintimis apie savo kūrybą.

Prieš porą metų išleidote savo kūrybos tekstų ir vaizdų knygą. Kodėl ėmėtės ir šio darbo?

Kartais savo mintis užrašau. Kilo noras papasakoti apie vaikystę. Manau, kad dailininkas „atsiranda“ ir žmogus formuojasi jau iki mokyklos, kai jis pirmą kartą susiduria su pasauliu.

Labai įdomiai augome: gimiau sodyboje, kur gimė ir mano mama (Panevėžio raj., Nainiškiai). Šią sodybą mamos tėvas kadaise įkūrė senojo kaimo vietoje, kai kiti gyventojai susikėlė į vienkiemius. Čia gyventi buvo labai įdomu, daug ką prisimenu.

Daug obelų, daug pastatų – didelė teritorija, po kurią buvo galima klaidžioti. Visi pastatai slėpingi, bet labiausiai jauja, kurioje Gavėnas tupi. Čia įeiti visada baisu... Tamsu, o ant juodų sienų švytuoja Gavėnas... O šeima didžiulė: mūsų penki

šeimos nariai, mamos brolis, sesuo, tos sesers vaikai... Didelis būrys... ir vaikų daug, įvairaus amžiaus. Aš mėgdavau ir atsiskirti, kur nors tarp krūmų klaidžioti.

Už šulinio – aukštų, senų medžių sodas. Obelių šakos ir viršūnės taip susipynusios, kad dangaus beveik nematyti. Krenta obuoliai: papinkiniai, aporiniai, antaniniai, saldiniai... Sodo pakraščiuose išsikerioję tankūs alyvų krūmai. Čia įsikuriu lėlių rūmus. Praskyrusi šakas atsirandu vėsioje, tyloje skandinavioje prieblandoje. Tai mano tylos šventovė. Aplink tankūs alyvų kamienai, aukštai dangų dengia susipynusios šakos. Įbedu keturis šakaliukus į žemę, ant jų uždedu skiedrelę, štai ir stalelis... Čia galiu prakalbinti Dievo karvytę ir degutą nešantį juodą vabalą, ir atidžiai į mane žiūrintį didelį žalią žiogą.... Tylu tylu... Čia savo mintyse galiu pasakoti, kalbėtis ir ginčytis su kuo panorėjus... Galiu šiuos rūmus pripildyti nykštukų, našlaičių, raudonkepuraičių, vilkų, laumių, raganų, avinėlių, saldžių uogų, kvepiančių gėlių... Čia susitinku *su savimi*...

Atsimenu, per kluoną pragieda, pramarguoja procesija. Tai mes, vaikai, laidojam žvirblėlį. Su vėliavom – kaspinais, spalvotom skiautėm apsirišę ilgus kiekčių kotus – giedodami žygiuojame į kluoną. Žolynais apaugusi čia stovi sena kuliamoji. Ant jos užlipusi skelbiu pamokslą: „Anuo metu... Jei geri būsit, padangėmis žemyn galva vaikštinėsim, iš vaivorykštės saldainiai kris...“

Jūsų vaizdinių pasaulis toks sodrus, lyg teatre. Kokie menai Jums daro didžiausią įtaką?

Mėgstu poeziją, ją domiuosi, skaitau. Poezijai skiriu nemažai laiko ir dėmesio, taip pat ir kitų žanrų literatūros kūriniais. Teatrą visada įdomu stebėti. Tai neatskiriama kūrybos dalis. Teatras lygiai taip pat įeina į žmogaus patirtį, negali apsieiti be jo. Bet manau, kad būtent vaikystės įspūdžiai man padarė didžiausią įtaką. Galima sakyti, aš neišlipau iš vaikystės, ji ir dabar manyje gyvena. Viską stebiu tomis pačiomis akimis, lyg žiūrėčiau pirmą kartą suvokdama pasaulį. Lygiai taip pat į vandenį žiūriu, į upę tekančią... Gyvenome prie Nevėžio, ir man buvo svarbu, ką šios upės vanduo atspindi, kas matosi gilumoje... Vaikystėje gal tik baimę prigimtinę turėjau. Atsimenu, atslenka juodi debesys. Bijau Perkūno. Jis veža ugnį, uždega namus, trenkia medžius... Nenoriu nebūti... Suvokiau, kad mirtis yra baisu, kad žmogus išnyksta... Bet numirusių žmonių nebijoju. Tėvai nusiveda pas mirusį kaimyną. Jis karste guli, o aš nebijau. Man tik gaila to kaimyno, aš net rankas galėdavau jo paliesti.

Vaikai vienas kitą vilku gąsdindavo. Nuo tada susiformavo tamšos baimė, ji tapo gyva. Ir dabar aš lygiai taip pat stebiu pasaulį – kaip jis pasikeičia, kai sutemsta.

Su šeima vasarą mėgom keliauti baidarėmis. Jeigu naktį į tylų ežerą išplauksi, vanduo ramus ir danguj žvaigždės, kurios kartu su mėnuliu atsikartoja vandeny. Išnyksta horizontas. Visas pasaulis visiškai pasikeičia. Pasikeičia ir žmogaus mintys. Jeigu ramiai susikaupi naktyje, mintys nukrypsta tarytum į sapną, lyg į nepažintinas erdves...

Kiek svarbi vaiko psichologija? Kaip galima išvystyti jo vaizdinių pasaulį?

Man svarbiausia suvokti, kaip aš, būdama maža mergaitė, pati to siekdama, asmeniškai susitikau su tamsa, tyla. Aš turiu savo mintis ir man tai įdomu. Prisimenu, su savo lėlytėmis nueidavau prie alyvų krūmo ir visiškai atsiribodavau nuo triukšmo. Sodyba nuolat skendėjo triukšme – žmonių balsai, šuo loja, visokie gyvuliai, žmonės apsišara, darbai, buitis... Man dažnai rūpėjo nuo viso to atsitraukti, pabūti vienai. Mėgau žaisti su varlėmis. Juk varlės panašios į žmogiukus. Pievoj suradusi varlytę kalbindavau, norėdavau ją aprengti. Prisimenu, kaip varlytei „suknytę“ pasiuvau. Dantukais skylutę iškandau, sulenkus, kažkokią medžiagos skiautelę užmoviau per galvytę, sujuosiau juostytę, paguldžiau ant nugaros ir kalbėjausi taip, kaip vaikai kalba: pati klausiu, pati atsakau. Pasikalbėjau, nurengiau, ir nustriksėjo varlytė...

Vaikystės nutikimai, daiktai, augalai, medžiai, trobesiai neatskiriama mano savastis... Jie gyvi manyje, aš per juos randuosi... Jie man dovanoti, per juos esu *pati sau dovana*.

Jūs niekada į vaiką nežiūrėjote sentimentaliai. Jums visą laiką buvo svarbus archainis pasaulis.

Neskirstau pasakų į „švelnias“, „baisias“ ar kitokias. Visas pasaulis savaip sujungtas. Man atrodo svarbu, kad vaikas turėtų sąlygas plėsti savo vidinį pasaulį, kad jis galėtų jo nesiaurinti. Dirbau M.K. Čiurlionio meno mokykloje. Aš su visais vaikais bendrauju kaip su suaugusiais. Bendrauju tiesiai, todėl man su mokiniiais visada buvo labai paprasta, todėl šilti santykiai išliko ilgam.

Ar nebaisu, kad šiandien jauni žmonės scenine kalba perfrazuos Jūsų kūrybą?

Nebaisu, nes aš pati visą gyvenimą siekiu saviraiškos, nuolat skverbiuosi, gilinuosi į tai, ką darau, todėl aš lygiai taip suvokiu ir kitus – režisierius, aktorius ar kostiumų

Birutė Žilytė, „Vasara“

dailininką... Jeigu menininkas talentingas, jis turi siekti to, kas jam atrodo svarbu. Visi turi teisę savaip kurti. Todėl kiekvienas kūrėjas, susidūręs su mano kūrinium, gali drąsiai su juo elgtis.

Nemažai dirbote su savo vyru, šviesaus atminimo dailininku Algirdu Steponavičiumi. Nuo ko tai priklausė? Jūsų net spalvų sąskambiai panašūs.

Mes artimai suvokėme pasaulį. Studijuodami grafiką abu turėjome trauką spalvoms. Dėl spalvų man tapyta ir įdomi.

Labai seniai mūsų gyvenime atsirado vaikų žurnalas „Genys“, kurio meniniu redaktoriumi dirbo tapytojas Stasys Jusionis. Jis lankydavosi mūsų namuose Vilniaus Jeruzalėje ir pasiūlydavo tekstukų, kuriuos mes iliustruodavome. Ne kartą susidūriau su nuomone, kad vaikui negalima piešti baisių vaizdų, negalima ryškiai piešti... Būdavo net siūlymų iš lietuvių liaudies pasakų „baisumus“ išimti. O man tos pasakos pačios geriausios. Tai pasakos žmogui, kuris stengiasi suvokti jį supantį pasaulį.

Jums svarbiausios stebuklinės pasakos?

Skaitydamas stebuklinę pasaką pastebi, kad žmonės visais laikais bandė suvokti pasaulio esmę. Ir tuomet tą pasaką priimi kaip pačią tikriausią realybę. Kartais tėvai savo vaikus stengiasi apsaugoti nuo „baisumų“.

Man ypač buvo įdomu iliustruoti stebuklines pasakas, susisiekiančias su archainėmis sakmėmis, mitais. Čia susitinka, susipina ir tragiškame konflikte kertasi įvairialypiai jausmai ir gyvenimo įvykiai: ilgesys, žiaurumas, išdavystė, ištikimybė, meilė, mirtis... Vaizdai plečiasi į įvairiapuses begalybes – platumas, erdves, gilumas, tolumas... nuo linksmyų nutikimų iki pavojingiausių bedugnių... Vyksta jausmų, išminties, aistrų kovos. Lyg stebuklingame šaltinio atspindyje atsiveria žmogaus

sielos pilnatvė su svajonėmis, ilgesingais džiaugsmais ir tamsiomis bedugnėmis.

Matau save mažą, prašančią mamos pasekti pasaką apie Mėlynbarzdį. Eidavo ir eidavo mergaitė į uždraustą kambarį. Aukso obuolys vis iškrenta iš rankų, nusiridena ir susikruvina. Kraujo nenušluostysi, tuoj sugrįš Mėlynbarzdis... Būdavo labai baisu, bet kitą kartą ir vėl mergaitė, ir aš su ja kartu einame į uždraustą kambarį. Smarkiai plaka širdis. Atsis Mėlynbarzdis ir nukirs galvą...

Arba vėl – šventė. Mama užtiesia baltą staltiesę ant didelio stalo. Lininiai staltiesės langeliai mirga pasklidę, tai sumažėdami, tai padidėdami. Eini, eini langeliais ir prieini „kvarbatkinį“ taką, išmegztą per vidurį staltiesės. Kur veda tas takas, tai duobelėmis, tai gėlių žiedais nusėtas? Eisi į vieną kelio pusę, prieisi pradžią, eisi į kitą – prieisi galą. Už galo – žemyn svyra mežginių pakabučiai, toliau – mėlyna pavakario tamsuma. Atsirandu ant „balto buvimo“ ribos. Už žingsnio – tamsa ir „Nieko“ buvimas. Su baltos staltiesės briauna pasibaigia artimas, pažįstamas pasaulis. Tamsa tvyro paslaptingai, lyg juoda nebūties uždanga.

O kodėl Jums svarbu vilkai, vilkiukai? Juos visada išskiriate.

Iš tikrųjų aš jų bijau. Viena nežinomoje vietoje naktį nenorėčiau atsidurti. Turiu vidinę baimę, ir ji sugrįžta vos į šoną kryptelėjus realiam gyvenimui. Bet aš žinau, jog nėra kito būdo gyventi, kaip suvokiant, kad visi baisumai yra šalia. Galima bijoti mirties, galima bijoti vilko, bet nuo to neatsiskirsi. Senose graviūrose gale lovos stovėdavo giltinė...

Mano vaizduotė pradeda kurti naują pasaulį šį tamsos tvyrojimą pripildydama gyvybe knibždančių būtybių. Aš, pilna baimės, kaip mergaitė iš Mėlynbarzdžio pasakos, vis iš naujo noriai žengiu į šį

NUKELTA Į 5 PSL.

Ar tai teatro reikalas?

Pauliaus Markevičiaus režisuoti „Dalykai“

RIMGAILĖ RENEVYTĖ

Paulius Markevičius išbando skirtingas teatro sritis: performatyvumą spektaklyje „Dvi su puse“, dramos žanrą spektaklyje „Kuprelis“ ir štai dabar – kvantine fizika paremtą teatrinį eksperimentą „Dalykai“. Sunku pasakyti, ar „Dalykai“ telpa į spektaklio formą ir kiek jame išnaudojamos paties teatro siūlomos priemonės, tačiau jungdami meną su mokslu kūrėjai kalba per įvairias meno formas. Kadangi iš „House of Puglu“ (spektaklio eskizas rodytas „Kultūros naktį“) šis teatrinis vyksmas persikėlė į „Meno fortą“, nesigilinant į šio persikėlimo priežastis norisi paisyti šios erdvės sąlygų ir analizuoti spektaklį kaip tam tikrą teatro reiškinių.

Spektaklio įžangoje į sceną, prasibrovęs pro žiūrovus, įeina Paulius Markevičius. Nuo pat pirmos akimirkos, kai aktorius (šiuo atveju ir režisierius) pasirodo scenoje, ją užpildo energija. Ekspresyvus tekstas, judesys, nestabili, įmagnetinta nuotaika kuria atmosferą, nuo kurios sunku atsiplėšti. Aktoriui pasitraukus į žiūrovų erdvę, o scenoje funkcionuojant tik jo balsui, ypač ryški atmosfera ima blėsti. Kodėl?

Pirmausia, paties režisieriaus užduota energija beveik nesiplėtoja jam išėjus iš scenos. Veikiausiai taip nutinka dėl netvirto pagrindo: bandydami į vizualiuosius menus primygtinai įtraukti pagrindinius

teatro elementus, kūrėjai lieka pusiaukelėje tarp performanso ir instaliacijos. Atrodo, pats teatras tampa jėga, stabdančia spektaklį, o aktoriai kur kas labiau atsiveria ne per konkrečius personažus, bet per judesį ir muziką. Įdomiausia stebėti, kaip aktoriai juda scenoje, ką veikia, ką kalba – spektaklis tarsi kuriamas trumpais etiudais, tačiau, atsiradus konkretiems personažams, ima pretenduoti į rišlų ir nuoseklų siužetą. Ir tai labai jam pakenkia, nes scenos pasakojimas laviruoja tarp siurrealistinio ir kasdienio. Galbūt režisierius siekė formą su lieti su turiniu: kvantinę fiziką paitelkti ne tik spektaklio medžiagai, bet ir pabandyti išgauti šio dalyko formą. Taip atsiduriame lyg ir savotiškoje Schrödingerio katės paradokso situacijoje, kai spektaklis tuo pat metu yra ir nėra teatrinis reiškinys. Hamleto klausimas „būti *ar* nebūti (teatre)?“ spektaklyje virsta atsakymu „būti ir nebūti (teatre)!“. Nors „Dalykai“ savo forma išties apima įvairius vizualiuosius menus ir tai, sakyčiau, viena iš spektaklio stiprybių, būtent dėl to teatriniai sprendimai čia ne visada tinka. Teatro erdvė pati savaime kūrinį įprasmina, ir nors režisierius šiam žiūrovų-aktorių erdvių padalijimo santykiui prieštarauja, ne sykį peržengdamas scenos ir salės ribas, spektaklis lieka įremin-tas teatro, o ypač – scenos. Galbūt, pakeitus spektaklio erdvę, panaikinus žiūrovinį „amfiteatrą“ arba

sujungus stebėtojų ir veikiančiųjų erdves, pasikeistų jo funkcinis pavidalas. Galbūt taip spektaklis kur kas labiau primintų smagų žaidimą, kaip ir prasideda.

„Dalykuose“ veikia istorinės asmenybės: Marija Kiuri (Greta Grinevičiūtė), Albertas Einšteinas (Gabrielius Zapalskis), Nilsas Boras (Vygandas Vadeiša), Nikola Tesla (Pauliaus Markevičiaus balsas), Izaokas Niutonas (Simonas Dovidauskas). Aktorių santykis su įkūnijamais mokslininkais pernelyg viopusiškas, todėl jie atrodo nai-vūs ir paprasti (nesinori sakyti primityvūs) viso spektaklio kontekste. Personažų „žemiškumą“ galiu pateisinti tik tuo atveju, jeigu spektaklio publika – moksleiviai. Tačiau antrą premjeros dieną, iš kurios susidariau įspūdį, daugumą žiūrovų sudarė jaunimas, bet tikrai ne vaikai. Juolab kad pati spektaklio forma nepasirodė esanti skirta moksleiviui. Tai svarbus klausimas, nes spektaklis, skirtas *visiems* arba *bet kam*, dažnai išvis neranda savo žiūrovo ir lieka nesuprastas.

Vienodai „Dalykuose“ svarbios ir asmenybės, ir jų egzistavimas istoriniame laike. Laikas čia visiškai natūraliai sujungia praeitį ir ateitį, o vyksta tiesiog dabartyje. Subtili detalė, kurią vos keletą kartų įvardija patys personažai: kuris mokslininkas kuriam turėjo įtaką, be kurio išradimų nebūtų kito ir pan. Sunkiau įvardinti tai, kas vyksta. Atrodo, kad visko daug: vaizdo

R. DAVIDONIO NUOTR.

projekcijų, šviesų žaismo, judesio, kalbos, paties kalbėjimo, bet veiksmo „pagauti“ nepavyksta. Tekstas ir judesys jungiasi efektingai, bet konkretūs istoriniai personažai „iškrenta“ iš bendro judėjimo. Galbūt spektaklyje visko tiesiog per daug, todėl jis nėra tvirtas nei edukaciniame, nei meniniame lygyje.

„Dalykai“ peržengia teatro ribas, net galbūt sąmoningai (ar nesąmoningai) į jas nesitaiko, nes taip ryškėja spektaklio tarpdiscipliniškumas, keičiasi jo santykis su žiūrovu ir žiūrovo santykis su scenos reginiu / reiškiniu. Susidaro įspūdis, kad jeigu „Dalykai“ apgalvotai pakeistų savo erdvę, pasikeistų ir pats jų pavidalas bei suvokimas. Tačiau nereikia pamiršti, kad ir čia slypi grėsmė: pakeitus erdvę (pavyzdžiui, į ŠMC ar netgi atgal į „House of Puglu“), ko gero, pasikeistų ir paties spektaklio vertinimo kriterijai, nes eksperimentinė erdvė dažniausiai pasirodo esanti „saugi“ terpė, jokia konkrečia forma neįreminanti nei kūrėjų, nei paties kūrinio, kyla profesionalumą ir mėgėjiškumą skiriančios ribos nusitrynimo pavojus. O juolab kad ir paties kritiko darbas dėl kūrinio neapibrėžtumo

ir be aiškių pačių kūrėjų nustatytų kriterijų iš pagrįstos analizės ir vertinimo gali virsti tiesiog siužeto atpasakojimu arba subjektyvių, psichologinių būsenų aprašinėjimu. Žinoma, šitaip palengvėtų ir žiūrovo, ir kūrėjo, ir kritiko užduotis. Tačiau šiuo atveju „Dalykams“ tai netaikytina, nes kūrėjai išsikelia sudėtingus tikslus: mėgina peržengti įprastą ir gan lengvai suvaldomą spektaklio formą atsisakydami siužeto, bandydami susieti tarpusavyje sunkiai susijusias sritis, įtraukdami daug judesio elementų, pasitelkdami vaizdines ir garsines priemones kaip lygiavertį aktoriaus partnerį ir mėgindami visa tai sujungti į visumą.

Žaviuosi jaunų ir energingų menininkų savęs paieškomis, dalis jų turi gerokai daugiau potencialo nei šiandien gali realizuoti profesionaliame teatre, tačiau vis dėlto spektaklis turėtų kelti klausimus ne tik pačiam kūrėjui, bet ir žiūrovams. Ir tai galiausiai nėra susiję vien su tema ar jos perteikimu. Tai veikiau paties santykio klausimas, į kurį atsakymo nuolat ieškome. Tik ar mokslo atsakymai išties pajėgūs išspręsti Hamleto klausimą?

ATKELTA IŠ 4 PSL.

besiplečiantį, vaizduotės kuriamą, paslaptinę, begalinį reginį, kuris, stingstančiais vaizdais pavirsdamas, lieka mano vidiniame gyvenime.

Man įdomu būti kerinčiame savo minčių ir sapnų pasaulyje, klaidžioti atminties saugyklose, kuriose mainosi vaizdai, daiktai, žmonių likimai, pievos, naktys, laidotuvės, stebuklinės pasakos. Lyg pro nematomas duris įeitu į vis naujas erdves, kuriose „tveriasi“ keisti reginiai. Įdomu jausti, kaip pasaulis susirenka manyje. Susitraukia į mažą žirnelį ir, virsdamas mintimis, plečiasi išaugdamas lyg šakotas augalas iki dangaus ir dar už jo.

Mano minčių karalystėje būti skirta tik man. Ji manyje prasidėjo ir baigsis. Per mane vykstantis pasaulis man tikresnis už tikrą. Atsiranda keistas noras išplėsti jį už savęs, už savo apibrėžto buvimo ribos. Noriu piešti. Vaizduotės kūryba – išsigelbėjimo šauksmas.

Kas Jums yra kūryba?

Gera būti kūrinio radimosi vyksme, gramzdintis į nuojautų ir nežinios labirintus, peržengti savo gebėjimų ribas, džiaugtis netikėtų atsiradimų atsivėrimais. Pasaulis

mano piešiniuose yra ir mano buvimo atspindys. Kūryba – tai susitikimas su savimi. Savaip suvokdamas pasaulį stengiesi jį išreikšti, pasaulio reginius paversdamas savaip kuriamų formų vaizdais. Pasitikėdamas savo nuojautomis ir valia, skverbiesi į traukiančias paslaptis. Kūryba stebina, užburia ir traukia į savo amžinąją paslaptį, kuri niekada galutinai neatsiskleidžia.

Pašvaistės kalnelis, ant kurio gyvename, – ypatingas. Netoli ežerėlis, todėl po kalnu – vandens srovės, požeminiai šaltiniai. Tie šaltiniai į ežerėlį prasiveržia iš žemės šlaito. Šalia mūsų namo nuolat dygsta ažuolai. Kažkiek paauga ir dalis jų žūsta, nes smėlinga žemė. Vienas ažuolas, kuris mums tik čia apsigyvenus buvo rankos storumo, taip išaugo, kad ėmė šaknis leisti po mūsų namu. Matosi, kaip medžio šakos ir šaknys plečiasi į namo pusę. Kitoj namo pusėj sena, galinga pušis auga, jos šaknys taip pat po namu drie-kiasi. Ji palinko, svyra ir glaudžiasi prie mūsų namo. Pas mus nuolat ateina žmonės ir noriai svečiuojasi. Manau, kad visus pritraukia tos šaltinių srovės, tie gamtos reiškiniai, kylantys iš pat žemės gelmių.

PARENGĖ DAIVA ŠABASEVIČIENĖ

Svetur

Graso baleto konkurso apdovanojimai šokėjams

Spalio 28–30 d. Grase, Pietų Prancūzijoje, vykęs dvidešimt devintasis tarptautinis baleto konkursas „Jeune Ballet Méditerranéen“ (Jaunasis Viduržemio jūros regiono baletas) buvo dosnus jauniems Lietuvos baleto artistams. Konkursas vyko septyniose amžiaus grupėse ir duetinio šokio kategorijoje, jame dalyvavo 172 šokėjai nuo 7 iki 25 metų iš Prancūzijos, Belgijos, Japonijos, Nyderlandų, Kanados, Bulgarijos, Švedijos, Italijos, Norvegijos ir Lietuvos.

Aukščiausią – auksinį – konkurso apdovanojimą pelnė Eglės Špokaitės baleto mokyklos auklėtinė Milda Luckutė, dalyvavusi 11–12 metų šokėjų grupėje ir užtikrintai nurungusi kitus 46 dalyvius. Ji šoko visoms konkursantėms privalomą, klasikinio šokio pagrindu sukurtą variaciją, kurią pasiūlė konkurso rengėjai, taip pat savo pačios sukurtą ir šiek tiek Eglės Špokaitės redaguotą kompoziciją „Drugelis“ pagal Ludwigo van Beethoveno muziką. Šokėjos mokytojos – Eglė Špokaitė ir Beatričė Tomaševičienė,

konkursui ją parengė Deimantė Karpušenkovienė.

Sidabro medalį 9–10 metų kategorijoje pelnė dar viena tos pačios mokyklos auklėtinė Krista Vaitkevičiūtė (variacijos choreografiją jai sukūrė Živilė Baikštytė, mokytoja – Aušra Šimkutė).

Apdovanojimų pelnė Eglės Špokaitės baleto mokyklos Kauno skyriaus auklėtinės: sidabro medalį – 11–12 metų grupėje varžiusis Austėja Medekšaitė (ji šoko variaciją pagal Aleksandro Kreino muziką, kurią sukūrė Eglė Špokaitė), o 9–10 metų grupėje pasirodžiusi dešimtmetė Elena Navikaitė atliko Rasos Drazdauskaitės sukurtą variaciją pagal Charles’io Gounod muziką ir buvo apdovanota bronzos medaliu; abi mergaitės moko Rasa Drazdauskaitė-Birbalienė.

Konkurse dalyvavo ir baleto bei šokio mokykla „Coda“ iš Klaipėdos – čia su baleto menu susipažinusi Elzė Kotryna Pilinkutė, kuriai variaciją sukūrė ir kurią konkursui paruošė mokytoja Inga Briazkalovaitė, debutantų kategorijoje laimėjo sidabro medalį. Nuo šio rudens jaunoji šokėja jau mokosi Vilniuje, M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baleto skyriuje. *Premier Pas* kategorijoje, kur varžėsi 36 šokėjai, „Codoje“

besimokančios Goda Motiejaitytė gavo I laipsnio (6 vieta), o Amelija Butenytė – II laipsnio (8 vieta) diplomus.

Graso konkurso „pre-professional“ kategorijoje labai gerai pasirodė ir M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baleto skyriaus dešimtokas Edvinas Jakonis, atlikęs variaciją iš *Pas de deux* „Drugelis“ pagal Jacques’o Offenbacho muziką bei Princo variaciją iš Piotro Čaikovskio baleto „Spragtukas“, taip pat šiuolaikinę kompoziciją „Spirits Rising“ pagal Matto Savageo muziką, ją šokėjui pastatė jo mokytojas Petras Skirmantas, padėjęs pasirengti konkursui.

Lietuvos šokėjai ir anksčiau yra pelnę Graso baleto konkurso apdovanojimų: 2003-aisiais – tarptautinę baleto karjerą padariusi Jurgita Dronina, 2006-aisiais – šiuo metu pagrindinė Lietuvos baleto trupės solistė Kristina Gudžiūnaitė, 2008-aisiais – dabar Lietuvos baleto trupės solistas Voicechcas Žuromskas, 2014 m. – Eglės Špokaitės baleto mokyklos auklėtinė kaunitė Elzė Sadauskaitė, pernai – M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baleto skyriaus dvyliktokė Julija Stankevičiūtė.

H. Š.

Jamaikos efektas

„ŠMC kavinė 1997–2002. Pažaidėt, mergaitės, ir gana“ VDA galerijoje „Artifex“

MONIKA KRIKŠTOPAITYTĖ

2002 m. studijavau antrame meno tyros kurse, tik rašiau savo pirmą straipsnį, laukiau ir bijojau ryto, kai jį išspausdins. Dar tik kėliau koją į suaugusiųjų pasaulį, ir kavinės nebuvo įprasta aplinka. VDA Elytės bariukas visiškai patenkino studentiskus lūkesčius. Apie meną sužinodavom ne iš interneto, o iš svajingai padūmavusių Alfredo Širmulio stiklinių skaidrių, Alfonso Andriuškevičiaus paskaitų ir esė „Šiaurės Atėnuose“. Dailės akademijos biblioteka buvo maža niūri patalpa su dar sovietine popierine kartoteka kreivuose stalčiuuose, kur darbuotojos nešė nuviliančias knygas. Nebuvo nei NGD, nei MMC. Visas meno aplinkos žavesys slėpėjo pri-rūktyuose koridoriuose, naujuose laikraščiuose, atidarymuose ir gandoose. Tai buvo patikimiausia informacijos sistema, kur žinutę gaudavai su emocija ir pasakotojo požiūriu.

Iš kalbų žinojau, kad Šiuolaikinio meno kavinę vienu metu prižiūrėjo dvi menininkės (Eglė Ganda Bogdanielė ir Danutė Jonkaitytė), kad Bogdanielė rinko menininkų gertos kavos tirščius, vėliau iš jų dėliojo mandalą, kuri, kaip ir priklauso, – neišliko (tik fragmentas), kaip ir neišliko kava, taip pat ir kai kurie menininkai. Nors viskas buvo čia pat. Ir jei būčiau žinojusi, būčiauėjusi su „ijungtais vidiniais fiksavimo

įrenginiais“ būti tame reiškinyje, kurį dabar pristato paroda. Svaiginantis negalimybės įžengti į jau nutekėjusių upę saldumas panašus į genialios Vytauto Kernagio dainos „Santechnikas iš Ukmergės“, kuri įžodina sovietmečio žmogaus nostalgiją tam, ko negali: „Aš negaliu sugrįžti į Jamaiką. Nes niekuomet tenai ir nebuvau.“ Tik mums nebereikia savęs kvailinti saviapgaule, kaip tam santechnikui: „Aš negaliu sugrįžt, ir man nereikia.“

Reikia. Labai reikia. Todėl sužinojusi apie parodą „ŠMC kavinė 1997–2002. Pažaidėt, mergaitės, ir gana“ pasijutau lyg gavusi atvirutę iš tos nepasiekiamos Jamaikos. Net žinodama, kad tai atkūrimas, pasakojimas, o ne kelionė laiku. Iš dabartinių meno pozicijų yra labai aišku, kad tai, ką anuomet veikė dvi menininkės kavinėje, buvo meno projektas, kuriame taikytos *dalyvavimo, performanso strategijos* ir šiuo metu naujai aktualus bendruomenės subūrimas arba socialinio meno reikalai. Būtų buvę labai gaila, jei toji istorija būtų likusi šauniu gandu, kuris laikui bėgant užkapstomas naujais. Todėl primygtinai kviečiu pasivaišinti kava ir kitais gėrimais atkurtame bare. Iš-klausyti istoriją, kaip ŠMC architektas Vytautas Čekanauskas nenorėjo įrengti atski-ro įėjimo iš Rūdininkų gatvės, bet buvo paveiktas metrinium tortu. Be atski-ro įėjimo kavinės laikas būtų nulemtas ŠMC darbo laiko.

Parodoje eksponuojami amžinatilsi profesoriaus dovanoti brėžiniai. O atro-dė, kad viskas buvę nuo amžių amžinųjų.

Kairėje salytėje kaip kavinėje susigrūdę anuometinės kavinės nuolatiniai lankytojai – darbų pavidalu. Stasys Eidrigėvičius, Vytautas Jurkūnas, Ričardas Vaitiekūnas, Kazė Zimblytė, Gražina Kliaugienė, Evaldas Jansas, Jurga Barilaitė. Į puotą įtrauktas ir Rimantas Gibavičius, nes jis prabilo Danutės Jonkaitytės mintyse su pasiūlymu sukurti kavinę, jei jau nėra kur išgerti kavos.

Visa kita lieka įsivaizduoti: pri-rūkytą orą, kavos, tortų, likeriu-kų skonį, kalbų kakofoniją, puodelių barškėjimą. Ir gaudų svarbą erdvėje be *wi-fi*. „Mergaičių“ kavinę lankiusius užplūs prisiminimai, juos Bogdanielė filmuoja ir rodo atskirame ekrane. Taip išsaugoma žodinė atmintis. Tačiau ji niekada nesutaps su patyrimine. Nors manęs ten nebuvo, aš galiu pamatyti kai ką, ko dar jaunesnė už mane karta nesupranta. Pavyzdžiui – kaip gražiai tais laikais atrodė užsienietiš-kų alkoholio butelių eilė. Kokį stiprų ke-lionių ir egzotikos tvaiką jie turėjo. Dabar, aišku, sunku suvokti, kad anuomet paaugliai kolekcionuo-davo tuščias alaus skardines. Dėl dizaino, bet labiau dėl pojūčio, kad tai portalas į kitus (geresnius, lais-vesnius, turinčius įvairovę) pasaulius ir, žinoma, statuso reikalas. Nes užsienis – tik išrinktiesiems. Pagal

A. NARUŠYTĖS NUOTR.

Parodos vaizdas

dabartinius standartus – šiaip sau, o pagal anuos – pasakiški buteliai išrikiuoti ir atkurtame bare. Tai pa-tyrusiems jie daug pasako, nes yra kodinis reginys.

Dar puikiai prisimenu ir vėles-nėje kavinėje kabėjusias Konstan-tino Bogdano jaun. šviesdėžes su užrašu juodame fone „Aš meni-ninkas“ ir „Aš save myliu“ (lietu-viškai ir angliškai). Sunku suprasti, kodėl jų nepasiliko dabartinė ka-vinė. Nes tai buvo ne dekoracija, o vietoženklis. Tai, ką matai min-tyse, kai pasakoma „ŠMC kavinė“. Aš, tiesą sakant, ir dabar regiu. Tai objektas ne tik su ironiškėmis vie-tos specifikos reikšmėmis, bet ir su istorinėmis vertėmis. Kvaila buvo nukabinti. Neįsivaizduoju, kad Paryžiaus „Café de Flore“ nai-kintų savo lankytojų ženklus. Užtai

Bogdano jaun. kūrinį buvo dar ma-loniau pamatyti.

Juk visų laikų menininkų kavinių esmė buvo burti menininkus. Bog-danielės ir Jonkaitytės kavinė kaip tik tai ir darė. Su lydinčiais kavos tirščių renginiais ir daugybe vietoje užsimezgusių idėjų. Kavinė tapo svarbia istorijos dalimi, o paroda padėjo tai geriau suvokti ir aplin-kiniams, kurie visa tai tarsi žinojo, bet reikėjo konkretaus veiksmo, kad gandas pavirstų legenda. Le-genda, taip skausmingai saldžia kaip Jamaika. Ta rožinė nostalgija nepatirtam dalykui man ir tapo pa-čiu svarbiausiu eksponatu.

Paroda veikia iki gruodžio 3 d.

Galerija „Artifex“ (Gaono g. 1, Vilnius)

Dirba antradieniais–penktadieniais 12–18 val, šeštadieniais 12–17 val.

„Donald bubble gum“ aktualijos

Severijos Inčirauskaitės-Kriaunevičienės paroda „Donaldo nuotyčiai / Donald Bubble Gum“

VAIDILUTĖ BRAZAUSKAITĖ-L.

Lyg norėdama iš anksto apdairiai apsidrausti prisipažįstu, kad bijau galinti nieko naujo šiame tekste ir nepasakyti, gal tik pakartoti visiems žinomas ir „perskaitytas“ prasmes, reikšmes ir įsivaizduoti, kaip žiūrovas ar teksto skaitovas pritariamai linksi galva ir replikuoja: „Ir aš taip manau...“

Severijos Inčirauskaitės-Kriau-nevičienės paroda „Donaldo nuo-tyčiai / Donald Bubble Gum“, ro-dyta galerijoje „Trivium“ lapkričio 7–22 d., sukėlė nemažą rezonansą viešojoje ir žiniasklaidos erdvėje, pati skaičiau ne vieną tekstą ir in-terpretacijas, nes taip jau sutapo ar šelmiškai buvo sutapdintas pats parodos eksponavimo laikas ir faktas, kad JAV prezidento rin-kimų batalijas bei rezultatus buvo galima komentuoti ir iliustruoti būtent šios parodos eksponatų fotografijomis.

Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė, „Donaldo nuotyčiai / Donald Bubble Gum“. 2016 m.

M. EŽERSKIO NUOTR.

Severijos parodą galėčiau pana-grinėti gal kokias trimis aspektais, beje, reikšmiškai gana nutolusiais vieni nuo kitų, ir būtent vienas iš tų aspektų yra politinės, lokalios, glo-balios, geopolitinės JAV prezidento ir net kažkiek Lietuvos Seimo rin-kimų aktualijos, vertybių duotybės bei jų prasminės mutacijos.

Kai rūpinausi prognozėmis bei rinkimų rezultatais (čia apie JAV prezidentinius rinkimus), skepti-kai ne kartą man rėžė į akis, kad tai mums lokaliame kontekste nėra taip ir svarbu... O aš ir toliau, bū-dama už Atlanto, ramioje šalyje, JAV kaimynėje Kanadoje, tiesiogiai ste-bėjau Donald Trumpo ir Hillary

Clinton debatus ir nervinausi, jau-dinausi, visiškai „užsimiršusi“, kad nesu JAV pilietė ir mano nervai bei nuomonė nieko nelemia nei tos šalies prezidento ir Senato rinki-muose, nei, deja, mano mažosios šalies Seimo rinkimuose.

Ančiukas Donaldas (Donald Duck), tiksliau – personažas Skru-džas Makdakas (Scrooge McDuck) iš „Ančiuko Donaldo nuotykių“ komiksų, filmukų, tada simboli-zavęs tik vieną procentą pasau-lio turtų valdančių megaturtuolių, kurie permanentiškai vis žada pagerinti gyvenimą devyniasde-šimt devyniems procentams pla-netos gyventojų, – tobulai aktuali Donald Trumpo personifikacija, atsitiktinė, aišku, persiklojusi li-nijinės chronologijos prasmėmis, nagrinėtinais aspektais, nes šis personažas eteryje atsirado kiek anksčiau, nei gimė pats verslininkas „triumfatorius“ Donaldas Trum-pas, bet, matote, koks išėjo žais-mingas paralelių, personifikacijų

ir personažo charakteristikos ta-patumo paradoksas!

Menininkas visada laimi daug dėmesio ir komplimentų, jeigu jam pavyksta tyčia, o kartais ir netyčia savo kūriniais atsiliepti į pačias aktualiausias to laiko temas bei problemas. Severijai pavyko įsiterpti į politinių aktualijų kon-tekstą, kas jos objektams ir insta-liacijai turbūt suteikia papildomo prasminio skambesio.

Kitas akcentuotinas Severijos parodos aspektas – visiškas atiti-kimas feministinio meno mani-festacijoms, aktualioms jau nuo 1970-ųjų. Amerikietė menininkė Judy Chicago, itin paveikiai in-terpretavusi moters vaidmenį, manau, mielai būtų pakvietusi ir Severiją prisijungti prie savo ins-taliacijos „Pokylis“ („The Dinner Party“, 1974–1979), kurioje pa-sitelkdama aktualių temų, mo-teriškų problemų, nuoskaudų ir

NUKELTA Į 7 PSL.

Žym žymas

ATKELTA IŠ 1 PSL.

nes tose kompanijose būdavo ir intelektualų.

Buvo keletas senamiesčio įžymybių marginalų. Tokia Pani Ieva, vienu metu dėvėdavusi keletą lietpalčių, nešiodavosi daugybę maišiukų. Toks valkata Volandas, kuris su šunimi lakstydavo, išprotėjęs senis... Mums jis patikdavo. Dar toks Lev Sedoi. Jis patiko ir Ramūnui. Tuos marginalus laikėme savo „mokytojais“.

Rūta Lukenskienė: Buvo toks Liutauras Kazakevičius, kuris daugiausia laiko praleisdavo „gatvėje“. Jis šiek tiek disidentavo. Kalbant apie to meto senamiestį, ten buvo susiformavęs vadinamasis „krug pačiota“ – nuo konservatorijos (dabar Muzikos ir teatro akademijos) Lenino (dabar Gedimino) prospektu, Gorkio (dabar Didžiąja) gatve eidavome Muziejaus (dabar Vokiečių) gatvės link. Bogušio aplinka – disidentai. Bet jie nebuvo hipeliai. Jų kryptis – kita. Tos įvairios grupės kartais susiliesdavo, susisiedavo.

Aš palaikiau ryšius su gamtininiais – keliaudavome po Lietuvą, nes Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakultete buvo tradicija keliauti po netipiškas Žemaitijos vietas. Kas dar? Baras“, kuris atrodė imponantiškai. Dar viena grupė – tie, kurie lankė Vakarinę suaugusiųjų dailės mokyklą. Ko gero, su Česlovu susipažinome per žmones iš šios grupės. Dailės mokyklai trūko pozuotojų ir mane kažkas nusivedė papuzuoti. Česlovas vėliau supažindino su Ramūnu Paniulaičiu.

K. Š.: Pakalbėkime apie Ramūną Paniulaitį.

Č. L.: Su Ramūnu susipažinau 1979-ųjų pavasarį kaip tik minėtoje Vakarinėje suaugusiųjų dailės mokykloje, įsikūrusioje Konarskio gatvėje. Ramūnas, kaip ir aš, lankė suaugusiųjų skyrių. Kažkaip vienas kitą pamatėme, pradėjome domėtis, ką kuris veikia, ką kuria. Taip prasidėjo draugystė. Paprastai susitikdavome kas antrą vakarą. Per

pertraukas ar tarp tapybos seansų išeidavom į koridorių. Aš supratau, kad tai žmogus, su kuriuo galima tęsti ir gilinti draugystę, vystyti kokią nors veiklą, nes jis – tikrai patikimas, nuoširdus draugas.

1979-ųjų pavasarį ateidavo pas mane – aš tuo metu buvau įsikūręs kažkokiam *teploužle*, t.y. kažkioje požeminėje katilinėje: tenai kurdavau savo abstraktaus ekspresionizmo darbus. Dailės mokykloje vieni kitiems galėdavome parodyti nebent kokį tapomą natiurmortą. Tai iš tiesų nelabai žinojome, kas ką daro pats sau. Noras lakstyti po laukus su etiudininku buvo praėjęs. Atsirado poreikis taškytis. Taigi Ramūnas, pamatęs mano darbus, nusivedė pas save. „Pas save“ reiškė, kad tuo metu Olandų gatvėje, netoli Šv. Petro ir Povilo bažnyčios, viename Bauhauzo namų komplekso pusrūsyje buvo užsibarikadavęs kambariuką, susidėjęs langus, užsikabinęs spyną ant durų ir neleгалiai gyveno. Šildydavosi kūrendamas visokias šiukšles. Kiek pamenu, buvo jau vėlyvas 1979-ųjų ruduo.

Ramūnas parodė, ką kuria. Pirmas susidūrimas su Ramūnu, kaip su kūrėju, buvo toks: jis atsisėdęs žirkklėmis karmo gerus dailės, madų žurnalus. Sako: „Aš – ne menininkas, aš – kirpėjas. Karpau.“ Klausiu jo, kaip jis komponuoja tas iškarpas. Ramūnas rodo maždaug taip: paima iškarpą, paleidžia kristi ant popieriaus lapo. Kur iškarpa nukrinta, tenai ir jos vieta. Paima kitą, paleidžia. Skiautė nepataiko ant lapo, vadinasi, jos ir nereikėjo.

Mes su Ramūnu sutardavome dėl to, kas yra menas arba nemenas. Buvo netgi tam tikra humoro forma. Sakykime, einame trise su Ramūnu ir Alfonsu Andriuškevičiumi, aiškinamės, kas yra menas ir kas ne. Ramūnas: „Žinai, kas yra menas? Viskas aplink!“

Mūsų paroda natūraliai *susikomponavo* 1981-ųjų pavasarį Vakarinėje suaugusiųjų dailės mokykloje. 1980-ųjų pabaigoje jau žinojome, ką rodysime. Ramūnas – savo

koliažus ir porą tapybos darbelių, o aš – asambliažus.

Į parodą susirinko nemažai žmonių. Tarp lankytojų – Artūras Barysas-Baras, mano žmona Rūta, dėstytojai – Arvydas Šaltenis, Alfonsas Andriuškevičius, Vytautas Šerys... Po parodos mes su Ramūnu patys sau oho kokie dideli menininkai atrodėme! Tada mūsų bičiulystė tapo tikra profesine draugyste. Prasidėjo kiek viešesnis, drąsesnis, pavadin-kime, išdykavimas senamiesčio kavinėse. Turėjome visokių minčių apie neodadaizmą, *neofluxus*, akcionizmą. Bandėme deklamavimus, poezijos skaitymus kavinėse, eisenas, norėjome sukelti sumaištį, tarkim, prie spaudos kioskelio. Žinoma, tik tiek, kiek tuo metu buvo galima padaryti, mažą skandaliką – juk galėjai tuojau pat būti areštuotas. Vis dėlto mes buvome į Vilnių atvažiavę provincialai. 1981 metai buvo lemtingi. Tada vedžiau, vedė ir Ramūnas. Man buvo vos dvidešimt dveji. Jei neklystu, Ramūnas metais vyresnis.

R. L.: Ramūnas supažindino su savo būsima žmona Gintare. Uošviai buvo turtingi nomenklatūrininkai, kaupė meno kūrinius. Ramūno ir Gintarės vedybinis gyvenimas truko neilgai. Uošviai nuolat priekaištavo dėl veltėdžiavimo, žmona irgi sakydavo, kad jai su juo nuobodu, kad jis tinginys, tik žurnalus varto...

Č. L.: Ir dar karmo! Mes matėme, kaip visa tai atrodo. Kartą buvome svečiuose, kai Gintarės nebuvo namuose. Sėdi, kojas užsikėlęs ant fotelio, varto žurnalus... karmo.

K. Š.: Įdomus faktas, kad Paniulaitis skvoteriavo.

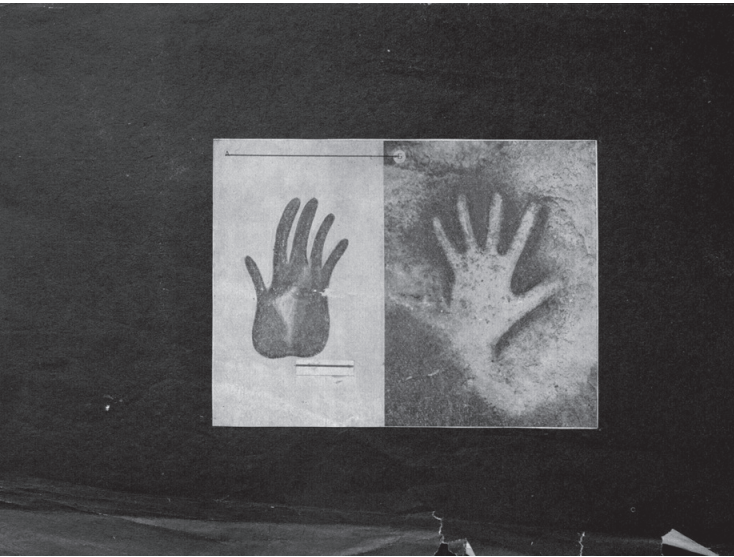
Č. L.: Gyveno su Gabrieliumi Lukošiumi Olandų gatvėje, netoli Vasaros gatvės.

R. L.: Taip, jis – vilnietis, jei neklystu, baigęs scenografiją. Jie su Ramūnu buvo pažįstami. Ramūnas pasiguodė, kad neturi kur gyventi, ir Gabrys priėmė pas save.

Č. L.: Net toks juokas buvo, kad gyvena Vasaros gatvėje. Tas namas

Nekvestionuojama siuvinėjimo precizika, skaisčios paveikslėlių spalvos bei kontrastuojanti rūsti rūdžių estetika patenkina ir brutalųjį, ir estetizuotą meną adoruojančių žiūrovų lūkesčius. Taip ir turi būti, nes Severijos objektai, nepaisant popartui būdingų blizgių elementų panaudojimo, kalba apie gana skaudžias ir aktualias temas, problemas bei paradoksus.

Trečiasis aspektas, kurį galima nagrinėti pamačius parodos „Donaldo nuotyčiai / Donald Bubble Gum“ objektus bei kramtomosios gumos popierėlių kolekciją, – lietuvių santykis su komiksine produkcija. Aš beveik kategoriškai teigiu, kad Lietuvoje neprigijo ir neprigis

Ramūnas Paniulaitis, koliažas. 9-ojo dešimtmečio pradžia

ir butas buvo ypatingi. Kas nors pasakytų: tikra vėlinių irštva. Kas tik norėjo, kam kada šaudavo į galvą, tas ten ir ėjo. Atsirado nebe provincijos terpė, bet pankai, posthipiai ir panaši publika. Jie tenai bandė kurti, rašyti... Tuo pat metu vieni geria, kiti vagia, treči mylisi, ketvirti paišo, dar kiti muzikos klausosi... Susiformavo tarsi toks laisvės inkubatorius. Skaitydavome knygas, klausydavomės muzikos, paįšydavome kartu. Nebuvo nei pinigų, nei maisto, nei drabužių. Visi gana sunkiai vertėsi. Nors aš dirbau, pinigų buvo ne per daugiausia. 1981 metais, kai su Rūta jau buvome vedę, gyvenome gana skurdžiai. O kažką daryti, kurti norėjome.

K. Š.: Minėjai, kad 1981 metai buvo lemtingi?

Č. L.: Kitais metais Ramūnas jau buvo išsiskyręs, jam buvo depresija, ir pradėjo klajoti po miestą. Nemažai laiko praleisdavo su tokiu Eugenijumi Bloku, kitaip – Ženia Bloku. Man atrodo, pabėgimo iš Sovietų Sąjungos idėja irgi iš Bloko atėjo, atseit, *davai varom* visi iš čia, bėgam... Sugalvojo pabėgimo planą. Blokas mokėjo angliškai. *Užpančiojo* kažkokią amerikietę. Jie pradėjo kalbėtis, o Ramūnas, būdamas empatiškas, susidraugavo su ja net nemokėdamas kalbos. Pradėjo su ta amerikiete artimiau bendrauti. Tada nusprendė, kad amerikietė bus bilietas į Ameriką. Kadangi čekistai viską sekė, be to, dar su amerikiete važiuoja, traukinyje sulaikė, o kadangi Ramūnas neaišku ką šneka, išsodino. Iš karto uždarė į *psichuškę* Čeliabinske ar kažkur, po to pervežė į Vilniaus *psichuškę*. Taip jo

pabėgimo istorija baigėsi. Tokia bent jau paties Ramūno versija.

R. L.: Pamenu, vasarą mes su Česlovu lankėme jį Vasaros gatvėje. Atsisėdom po obelimi, o jis sėdi, žiūri ir sako: „Žinai, ko labiausiai norėčiau?.. Turėti paprastą šeimą, gyventi paprasto žmogaus gyvenimą...“ – atseit jums va su Česlovu tarsi pavyko, o man ne... Po to jo nebemačiau.

Č. L.: Nežinau, ką jis tiksliai turėjo omenyje sakydamas „paprasto gyvenimo“. 1982 metų rudenį, kai išėjo iš ligoninės, dar kartą buvau su juo susitikęs, pasivaikščiojome. Bet paskui Ramūno daugiau irgi nemačiau. Vėliau susitikau Algimantą J. Kurą, jis pasakojo: „Buvo atėjęs Paniulaitis, paliko savo darbų aplanką tau... „Aš ilgam ir toli išvažiuoju, ateis Čėsius ir viską pasiims.“ Po kurio laiko sužinojau, kad jį rado apleistame name netoli Rotušės pasikorusį ar pakartą.

Kai mes vėliau, 1985-aisiais, atsidūrėme Kaune, kūrėme „Post Arsą“, man buvo labai gaila, netgi sapnuodavau Ramūną. Jeigu jis būtų gyvas 1987–1988 metais, tikrai būtų prisidėjęs prie mūsų judėjimo ir mes būtume oho iki kokio lygio pakilę.

PARENGĖ KĘSTUTIS ŠAPOKA

Paroda veikia iki gruodžio 23 d.

Jono Meko vizualiųjų menų centras (Mairūnų g. 3, Vilnius)
Dirba antradieniais–penktadieniais 12–18 val., šeštadieniais 12–16 val.

* Garbės ratas (rus.)
** Artūras Barysas-Baras.

ATKELTA IŠ 6 PSL.

įvairuojančių rankdarbių vizualines samplaikas prakalbo daugeliu prieš tai mene apeitų temų.

Severija, atradusi originalią savo idėjų materializavimo formą, siuvinėja gana rūščius rankdarbius, moteriškąjį, namudinės veiklos pradą eksploatuoja ant industrinių, vyriškąją galią ir pramonę simbolizujančių paviršių (automobilių kėbulai, šalmai, kibirai, bidonai, dubenys etc.). Nors kaip čia pasakius, kibirus, bidonus ir dubenis dažniausiai naudojo eidamos vandens ar karvių melžti tos pačios moterys, tik gal gamino juos manufaktūrose ir fabrikuose vyrai ir tai ne taip jau

ilgai tik jie, XX a. prie konvejerių stojo ir moterys.

Perforuotas metalas, *ready made* objektai po nesuskaičiuojamų valandų pareikalavusio „tobulinimo“ spalvotais siūlais pražysta rožėmis, erškėčiais, dubenys prisipildo daržo ir miško gėrybių, o rūdžių suėsti bedugniai kibirai virsta ironiją bei sarkazmą transliuojančiais „gausybės ragais“, kuriais portretuojamas ančiukas mielai pasamstytų auksą savo betoninėse pinigų saugyklose. Kibiras – neabejotinai vykusio ikonografinė metafora, ironiškai iliustruojanti ir „gausybės rago“ ikonografiją, ir idiomą „pilstyti iš tuščio į kiaurą“ bei „pilti kaip į kiaurą kibirą“.

pirminis šios *mass culture / media* formos variantas. Buvo bandymų leisti vaikiškas ir suaugusiųjų versines komiksų knygas bei žurnalus, bet visos tos pastangos nuėjo perniek, „Marvel“ ir kitų komiksų verslo gigantų produkcijos herojai tik kartkartėmis švysteli buitiniame, dekoratyviniame lygmenyje: ant vaikiškų pižamų, kavos puodelių ar saldumynų pakuočių, kartais televizijos reklamose, ir viskas. Lietuvos menininkų pastangos sukurti adekvatų produktą taip pat gana bevaisės, todėl Severijos iš užmaršties ištraukti „kolekciniai“ Donaldo kramtomosios gumos popierėliai ir buvo bene vienintelė komiksų forma, gana ilgam

prigijusi ir vertinta Lietuvos vaikų, kurie jau seniai patys turi vaikų...

Gal kurį laiką mums ir atrodė, kad „Donald Bubble gum“ popierėliai – tik praeities artefaktai, tinkantys dėti į „laiko kapsulę“ ir užkasti skardinėje dėžutėje sode, bet Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė šiais komiksų herojais išsiuvinėtais kibirais ėmė ir priminė tokių reiškinį, kuris netikėtai sutapo su rinkimais, Donaldo Trumpo *epatage* ir sentimentaliai nostalgiją bei nerimą dėl ateities keliančiomis nuotaikomis. Pagyvensime, pamatysime, kuo skiriasi Donald Duck ir Donald Trump. Nusišypsokite!

Paroda veikė iki lapkričio 22 d.

Žmones apsėdo garsenybės ir sportas

Pokalbis su britų žurnalistu Alanu Rusbridgeriu

Alanas Rusbridgeris 1995–2015 m. buvo vyriausiasis įtakingo britų dienraščio „The Guardian“ redaktorius. Dabar jis Oksfordo universiteto „Lady Margaret Hall“ koledžo dekanas, „Reuters Institute for the Study of Journalism“ tarybos vadovas, viena šiuolaikinės žurnalistikos legendų. Apie šiuolaikinės žiniasklaidos situaciją su juo kalbėjosi Milena Rachid Chehab. Pateikiame pokalbio, išspausdinto „Gazeta Wyborcza“, fragmentus.

Alan Rusbridger

Iškart po JAV prezidento rinkimų paskelbtame pareiškime „New York Times“ leidėjas Arthuras Sulzbergeris jaun. visos redakcijos vardu mušėsi į krūtinę, sakydamas, kad redakcija deramai neįvertino amerikiečių rinkėjų paramos Donaldui Trumpui. Ar JAV žiniasklaida neišlaikė rinkimų egzamino?

Nekalbėsiu apie televiziją, nes JAV daug kanalų, pavyzdžiui, „Fox News“, atlieka panašią funkciją kaip ir mūsų bulvarinė spauda. Bet „Washington Post“ ar „New York Times“ atliko puikų darbą. Galima diskutuoti, ar jie atitinkamai atskleidė, koks žmogus yra Trumpas, bet, pavyzdžiui, „Washington Post“ daug angažavosi į šio fenomeno aprašymą. Jų tekstai galėtų tapti knyga. Jei rinkėjai nusprendė visa tai ignoruoti, ar galima kaltinti žiniasklaidą?

Paskutinius šešis mėnesius NYT ar „Washington Post“ darė viską, ko tokioje situacijoje laukiame iš gerų žurnalistų. Tačiau kalbame ne apie tai, kad į kiekvieną naujieną, pavyzdžiui, kad vienas kandidatas prasilenkė su tiesa arba ką nors įžeidė, reikėtų reaguoti kontrnaujiena, kuri atskleis kito blogas savybes. Skaitytojas ar žiūrovas turi pats nuspręsti, ką jis apie tai mano. Mes jam turime tik pateikti faktus, nepriklausomai nuo savo asmeninės nuomonės.

Iš tikrųjų žiniasklaida puikiai padirbėjo, tikrindama faktus, pasisakymus ir pažadus. Bet ar ji nejaučia kartėlio, kad iš dalies prisidėjo prie Trumpo pergalės?

Labiau ją apkaltinčiau atsakomybe už tai, kad iš pradžių tiek daug eterio laiko, verto milijardų dolerių, buvo skirta Trumpui. Jam visiškai už dyką buvo sukurta milžiniška reklama!

Manau, kad amerikiečių žiniasklaidą sukrėtė Trumpo pergalė, beje, ir mus visus. Aš taip pat savęs klausiu, ar naujasis prezidentas yra žadinantis siaubą demagogas, ar mes netampame 4-ojo dešimtmečio Vokietija, ar tai, kaip pradėta

jį traktuoti, turi pagrindo? O gal Trumpas nėra toks baisus ir reikia į jį žiūrėti kaip į eilinį politiką? Bet dabar daug prasmingiau savęs klausti, kodėl žmonės nusprendė, kad Trumpas gali būti sprendimas, kodėl tokie žmonės kaip jis pastaruoju metu tampa populiarūs? Ir nors nėra taip, kad joks žurnalistas nesistengė suprasti šio fenomeno, vis dėlto, jei žiniasklaida pralaimėjo, tai būtent čia.

Koks būtų Jūsų atsakymas?

Gal žiūrint į viską racionaliai, šios situacijos privalumas ir yra būtinybė pripažinti, kad vėlyvasis amerikietiškas kapitalizmas – negarbingas, neteisingas, nesugeba išlikti ir juo pasitiki vis mažiau žmonių?

Užtat 48 procentai britų, balsavusių prieš „Brexitą“, už referendumo rezultatus gali kaltinti bulvarinę spaudą. Iš žiniasklaidos tyrimų, tarp jų ir Lafboro universiteto, aišku, kad dėl daug didesnių bulvarinės spaudos tiražų net 81 proc. laikraščių skaitytojų buvo reguliariai įtikinėjami, esą geriau išeiti iš Europos Sąjungos.

Tai tiesa, bet mūsų šalyje yra keli rimti laikraščiai, kurie taip pat buvo prieš ES. Tas nusiteikimas nepasidėjo kartu su reklamine kampanija, bet truko gerus dvidešimt metų. Daug britų niekad neperskaitė nieko teigiamo apie Europą, tad jei yra vietų, kur už viską, kas šalyje gera, galime būti dėkingi ES, dauguma jų nežino. Viena iš žurnalistų užduočių yra pasakyti skaitytojams ir žiūrovams: štai, turite faktus, patys supraskite, kas ir kaip. Bet jei niekada jiems nerodome faktų, kurie griautų dvidešimt metų siūlomos vizijos vientisumą, sunku stebėtis, kad žmonių tokios, o ne kitokios pažiūros. Britų laikraščiai buvo vienpusiški ir net nebandė pristatyti kontrargumentų, jie tik įrodinėjo savo įsitikinimus. Žurnalistų nenaudai liudija ir visuotinė nuomonė, kad jie patys nesugeba suprasti pasaulio, nes daugiausia yra vidurinės klasės atstovai, atitolę nuo blogiau už juos gyvenančiųjų realybės.

D. Britanijoje, žinoma, tai galima pajusti, bet vargu kur nors kitur.

Vakar kalbėjausi su norvegų žurnalistu. Kai pasidalijau šia mintimi, jis iškart atsakė: „Bet pas mus nėra klasinio pasidalijimo.“ Na taip, bet dar yra pajamos! Įtariu, kad tas žurnalistas taip pat gyvena kokioje nors mieloje vietovėje. Ar jis pakankamai nori pažinti tas vietas, kur jau nebe taip lengva gyventi? Kitas dalykas – pastarųjų metų spaudos pasikeitimai. Žurnalistai daugiausia laiko praleidžia prie kompiuterių ir apskritai praranda sugebėjimą pažinti tikrovę. Šiaurės Anglija pilna įtūžusių žmonių, bet iš redakcijos Londone sunku suprasti, kur viso to esmė.

Bulvarinė spauda juos labiau užjaučia?

Bulvarinė spauda iš tikro dažniausiai nerodo problemų, su kuriomis susiduria šiuolaikinis pasaulis. Jie spausdina tekstus apie tam tikrus simptomus, pateikdami juos kaip sensacingas istorijas, susijusias su imigracija, nusikalstamumu ar suteneriais, bet neprisimenu nė vieno bulvarinio dienraščio, kuris išsirengtų į Ročdeilį ar Barnslį ir bandytų parašyti rimtą straipsnį, kaip atrodo šie postindustrialiniai miestai, kuo gyvena jų žmonės, koks ten švietimas.

Rimti dienraščiai taip pat to nedaro.

Daro daug daugiau, pakankamai daug, pavyzdžiui, „The Guardian“ turi korespondentą Šiaurės Anglijoje. Iš tikrųjų bulvarinės spaudos vaidmuo visuomenei labai svarbus – ji turėtų prieinamai ir paprastai kalbėti apie pasaulį. Legendinio vyriausiojo Hugh Cudlippo laikais „The Mirror“ rašė apie butų ar sveikatos tarnybos problemas taip, kad tai būtų lengvai suprantama, emocinga ir stipru. Bet paskui stojo televizijos laikai, žmones apsėdo įžymybės ir sportas. Tada jie praktiškai liovėsi domėtis šalies padėtimi.

Dabar D. Britanijoje vyksta tikras karas tarp rimtų, nuomonę formuojančių dienraščių ir bulvarinės spaudos. Savo

knygoje „Sugrok tai dar kartą“ („Play it again“) aprašėte profesinių apdovanojimų dalybas. Jei kokioje nors kategorijoje laimi vienos pusės atstovai, tai kitoje geriausiu atveju girdėti visiška tylą, o dažnai girdisi ir švilpimas ar baubimas.

Jei dirbi bulvarinėje spaudoje, esi įsitikinęs, kad tie kiti nėra tokie žurnalistai kaip mes ir nedirba taip sunkiai kaip mes, nes juk jų tiražai keliolika ar kelis šimtus kartų mažesni. Save jie vadina populiariąja spauda, o mus – nepopuliariąja. „Daily Mirror“ vyriausiasis kiekvieną kartą mane pamatęs sakydavo: „Parduodu daugiau egzempliorių Kornvalyje, nei tu visoje šalyje.“

O Jūs jam į tai...

Skaitmeninių technologijų laikais atsakyti daug lengviau, nes aplenkiami visus, išskyrus internetinį „Daily Mail“ puslapį. Man visada smalsu, kodėl bulvarinės spaudos žurnalistai taip apsėsti futbolininkų seksualinio gyvenimo, juk tai visiškai nesvarbu informaciniu požiūriu. Tai žurnalistikai rūpi tik dideli tiražai. Ši konkurencinė kova visada vykdavo daugmaž civilizuota forma, per kasmetinius profesinius apdovanojimus kartais daugiau gaudavome mes, kartais jie. O paskui kilo pasiklausymo skandalas. Kai atskleidėme, kad jie naudoja nusikalstamus informacijos gavimo apie privatų žmonių gyvenimą metodus, jie pradėjo mūsų smarkiai nekęsti.

Bet ar nėra taip, kad skaitytojas, pirkdamas laikraštį, taip pat nusiperka truputį jo pasaulio vizijos?

Be abejo, taip, bet viso to pabaiga ir taip yra faktai. Juos galima pateikti vienokia ar kitokia proporcija ar požiūriu, bet tai vis dar kažkas, su kuo sunku diskutuoti. BBC nėra ideali, bet jei sako, kad kažkas yra taip, o ne kitaip, ja vis dar galima pasitikėti. Tik klausimas, kiek žmonės norės į tai gilintis.

Socialinių tinklų laikais, ko gero, tai kelia didelį pavojų. Net jei žurnalistas į konkrečią temą gilinasi ne vienus metus, jis vis silpniau girdimas, užtat vis garsiau skamba tinklaraštininkų, „youtuberių“ ar internetautų, diskutuojančių apie tekstus, balsai. Kaip tai pakeis ne tik žiniasklaidą, bet ir pasaulį?

Pirmiausia vis dar yra daug žurnalistų, kurie apskritai atsisako tai priimti domėn. Bet kai kuriose šalyse socialinių tinklų žiniasklaida yra tiksliausias, o dažnai ir vienintelis informacijos šaltinis. Todėl

jų vaidmens negalima pervertinti. Kartu kiekviena redakcija turi susimąstyti, kokius nori turėti santykius su socialinių medijų pasauliu. Galima bandyti jas ignoruoti, laikantis įsitikinimo, kad tai mes esame žurnalistai, o anų medijų atstovai – ne. Asmeniškai esu įsitikinęs, kad tokios sienos statyti negalima.

Tai taip pat siejasi su mokėjimo už tekstus siena, „paywall“.

Vieni sako: už mūsų darbą turi būti užmokėta, todėl privalote mums mokėti. Pavyzdžiui, taip padarė „The Times“, už kurio kiekvieną tekstą reikia mokėti. Taip laikraštis sukūrė savo skaitytojų bendruomenę ir, regis, tai turi prasmę ekonominiu požiūriu, nors skaitytojų yra maždaug trys šimtai tūkstančių. Bet potencialių skaitytojų yra maždaug 30–40 milijonų, vadinasi, laikraštis tarsi savo noru atsisakė apie tai diskutuoti. Mes pasirinkome alternatyvų kelią, kai įžengėme į internetą: „The Guardian“ pasiekiamas visur, kur tai įmanoma, skaitytojui, nepriklausomai nuo to, ar skaito, ar žiūri filmuotą medžiagą, ar sėdi „Twitter“, ar „Facebook“, prieinamas mūsų turinys. Problema iškilo, kai „Facebook“ pakeitė taisykles ir pradėjo priimti reklamas, iš kurių anksčiau turėjome didelį pelną. Finansiniu požiūriu, švelniai kalbant, tai didelis iššūkis.

Neseniai vakarienįavau su žmonėmis iš „New York Times“, kuriems „paywall“ tapo didele sėkme. Tačiau baigiantis susitikimui kažkas pasakė: „Bet ką padarysime su pasauliu, kuriame 98 procentai žmonių yra pasmerkti melagingai arba smarkiai nepatikimai informacijai?“ Ar įmanoma demokratija pasaulyje, kuriame tokiu būdu apribosime informacijos pasiekiamumą? Nesu tuo įsitikinęs. Manau, tai būtų košmaras.

Tad kokia ateitis mūsų laukia?

Daug žmonių pernelyg paprastai kalba apie naują pasaulį, ir nenorėčiau jiems priklausyti. Iš dalies teisinga tezė, kad gyvename abipusės adoracijos būreliuose. Bet juk ne iki galo. Kai buvau vaikas, namuose turėjome tik BBC, „The Telegraph“ ir kartais dar „Daily Mail“. Tokia buvo mano informacinė visata. Apie „The Guardian“ net nebuvau girdėjęs! Dabar, nesumokėjęs nei penso, turiu prieigą prie daugybės požiūrių, užtenka tik įeiti į „Twitter“. Mano vaikams ir jų kartai prieinami patys įvairiausi informacijos šaltiniai ir negalima kalbėti iš aukšto, kad jie yra kvaili, nes negali klausytis tų, su kuriais nesutinka.

PARENGĖ KORA ROČKIENĖ

Tarp antrininkų

Krėsle prie televizoriaus

Nesistebiu, kad kino istorija nuolat perrašoma iš naujo, nes bėgant laikui keičiasi ne tik filmai, bet ir jų vertinimas. Geras pavyzdys – Bernardo Bertolucci filmas **„Kompanionas“** (**LRT Kultūra, 26 d. 21 val., LRT, 27 d. 22.55**). 1968-aisiais krizę išgyvenantis režisierius jį vadino savo meniniu žlugimu, tačiau filmas sulaukė didžiulės politinės sėkmės užsienyje. 1982 m. duotame interviu Bertolucci sakė: „Tai buvo mazochizmas: kurti filmus, kurių niekas nenorėjo žiūrėti, kuriuos žiūrovai atmesdavo. Brandaus ryšio su žiūrovu baimė suteikdavo mums prieglobstį perversiškame ir infantiliame kine. Šiuo požiūriu „Kompanionas“ tikrai yra 1968-ųjų manifestas.“ Dar vėliau į priekaištus, kad žiūrovai nesuprato filmo, jis sakė: „Galbūt aš nesupratau pats savęs.“ Dabar šis hermetiškas filmas – kino klasika, į kurią dažnai atsiųgėžiame norėdami suprasti, kas vyksta šių dienų kine.

Poeto sūnus Bertolucci rašė eiles nuo mažų dienų. Rimčiau užsiimti kinu jį paskatino kaimynas – taip pat poetas Pieras Paolo Pasolini, pasikvietęs Bertolucci padirbėti pirmojo savo filmo „Accattone“ asistentu. Jie abu mokėsi kurti kiną filmavimo aikštelėje. Tačiau abiejų ankstyvieji filmai ne tik atspindėjo kūrėjų mintis, bet ir tuometinį jaunų inteligentų

maištą, kuris ypač piktino Katalikų bažnyčią.

„Kompanionas“ – filmas Fiodoro Dostojevskio „Antrininko“ motyvais. Jo herojus, kurį suvaidino dabar jau užmirštas poetas, aktorius ir režisierius Pierre’as Clementi (1942–1999), moko vaidybos Romos dramos meno akademijoje. Vieną dieną jis pamato savo antrininką, kuris po truputį užima „originalo“ vietą ir darbe, ir asmenininame gyvenime. Kuris iš jų dviejų moko studentą pasigaminti Molotovo kokteilį, kuris užsibarikaduoja namuose ir rengia revoliucijos planą, vis dėlto pasakyti sunku. Režisierius taip rodo abu personažus, kad būtų aišku: jų tapatybės panašios, tik vienas pasiduoda konvencijų spaudimui ir pamažu ima prarasti savąją, bet ir kitas, susijęs su revoliuciniais judėjimais, taip pat redukavo tapatybę iki naikinimo geismo apimto maniko. Šią temą Bertolucci pratęsė ir vėlesniuose filmuose „Voro strategija“ ir „Konformistas“, kurie atnešė režisieriui pripažinimą.

Antrininkai kiną domina nuo pat pradžių. Tačiau paskutiniaisiais metais vis dažniau šis motyvas siejamas su naujomis genų ir kitokiomis technologijomis. Tai dar 1996 m. pastebėjo Haroldas Ramisas, filme **„Padaugintasis“** (**LRT, 26 d. 23 val., LRT Kultūra, 28 d. 21 val.**) parodęs personažą Dagą (Michael Keaton),

kuris dirba kelis darbus ir stengiasi uždirbti kuo daugiau pinigų. Tačiau jam chroniškai stinga ne tik pinigų, bet ir laiko pabendrauti su žmona ir dukterimi. Pažįstamas genetikas pasiūlo Dagui išeitį – jį klonuoti, kad keli klonai (iš viso filme Keatonas vaidina keturis personažus) pagaliau nudirbtų visus nepabai-giamus Dago darbus.

Panašūs filmai įvardija šiuolaikinio žmogaus baimes. Viena populiariausių tapo senėjimo baimė, net atsirado terminas „geriatriofobija“, reiškiantis baimę pasenti. Lee Tolando Kriegerio filmas **„Adelainos amžius“** (**LRT, 27 d. 21 val., LRT Kultūra, 29 d. 22.15**) populiariai ir prieinamai paaiškina, ką reiškia amžinai būti jaunam. Filmo herojė Adelaina (Blake Lively) gimė XX a. pradžioje ir gyvena jau šimtą metų nesendama. Jai visąlaik dvidešimt devyneri. Kad nesukeltų įtarimų, ji nuolat keičia gyvenimo vietas, profesijas, vardus ir istorijas. Tačiau jai nesiseka sutikti mylimo žmogaus. Kai šis pagaliau atsiranda (ir ne šiaip sau gražuolis, bet dar milijonierius, filantropas ir eruditas), Adelaina nusprendžia pasenti kartu su juo.

Gaila, kad siužetą, kuris siūlė daug įdomių idėjų (juk Adelaina išgyveno du pasaulinius karus, matė hipius, „The Beatles“, pirmuosius televizorius ir žingsnius Mėnulyje) režisierius pavertė

„Parklando ligoninė“

paprastute melodrama. Tačiau ir šis filmas išsaugos Blake Lively jaunystę ir grožį taip, kaip išsaugojo kitų moterų ir vyrų veidus, balsus ar žvilgsnius. Jeanas Cocteau yra sakęs, kad kinas fiksuoja dirbančią mirtį, bet galima jo mintį pratęsti, nes tik kinas išsaugo regimus prisiminimus.

Kino istorija sugrįžta nuolat, bet kartais gali ir iškrėsti piktą pokštą. Man regis, taip atsitiko su auksiniais amžinai jaunos Ingos Valinskienės atvaizdais, paskutinėmis dienomis užplūdusiais visą Vilnių. Plakatų kūrėjai, matyt, buvo prasti studentai, todėl nepasižiūrėjo iki galo Fritzio Lango antiutopijos „Metropolis“ (1927). Iš toli pirmąkart pamatęs vieną plakatą net pagalvojau, kad Vilniuje bus rodomas neseniai restauruotas klasikinis filmas. Ypač paveiki šio filmo scena rodo, kaip atgimsta dirbtinė metalinė moteris – blogio ir melo įsikūnijimas, klastingas kapitalistų

įrankis. Bijau, kad į šį kino istorijos išsaugotą moters įvaizdį ir lygiavosi auksinės Valinskienės kūrėjai.

Prieš penkiasdešimt trejus metus – 1936-ųjų lapkričio 22 dieną – Dalase buvo nužudytas JAV prezidentas Johnas Kennedy. Debiutantas Peteris Landesmanas šią dieną rekonstravo filme **„Parklando ligoninė“** (**LRT Kultūra, 30 d. 21 val.**). Režisieriui teko nelengva užduotis – pabandyti parodyti tai, ką jau matėme dešimtyse gerų ir visai silpnų vaidybinių ar dokumentinių filmų, pasitelkus Parklando ligoninės, į kurią buvo atvežtas mirštantis prezidentas, o po kelių dienų – ir pagrindinis įtariamasis Lee Harvey Osvaldas, įvykius. „Parklando ligoninė“ įrodo, kad imituoti mirties darbą – sunkus uždavinys.

Jūsų –
Jonas Ūbis

Juodasis ovalas

Nauji filmai – „Atvykimas“

ŽIVILĖ PIPINYTĖ

Kanadietis Denis Villeneuve’as – iš tų režisierių, kurie grumiasi su žanrų stereotipais. Grumtynių nugalėtojas ne visada aiškus. Filmams „Moteris, kuri dainuoja“, „Priešas“ ar „Sicario: narkotikų karas“ prikljuotos populiarių žanrų etiketės, manau, dažnai kliudė rasti savuosius žiūrovus. Bijau, kad taip atsitiks ir su **„Atvykimu“** („Arrival“, JAV, 2016), kuris pristatomas dar vienu mokslinės fantastikos filmu apie ateivius. Tačiau ateiviai iš kosmoso – gana grėsmingos išvaizdos heptapodai – Villeneuve’ui yra tik pretekstas pasižiūrėti į žmogų ir sukurti filmą apie pasirinkimą.

Kita vertus, „Atvykimas“ pratęsia pastaraisiais metais kartu su Alfonso Cuarono „Gravitacija“, Christopherio Nolano „Tarp žvaigždžių“ ar Terrence’o Mallicko filmais vėl išryškėjusią intelektualios mokslinės fantastikos kryptį, kurią jau beveik visiškai užgožė naivios pasakėlės

amžiniems paaugliams. „Atvykimo“ ateivių kosminiai laivai – daugybę asociacijų sukeliantys idealios formos juodi ovalai, apmąstymai apie kalbą ir laiką, melancholiška vaizdų poezija – lyg nuorodos į Stanley Kubricko „2001: Kosminę odisėją“. Tą artumą pabrėžia ir lėti, kartais sapną primenantys Bradfordo Youngo nufilmuoti kadrai, ir virš žemės paviršiaus lengvai plūduriuojantys kosminiai laivai.

Pagrindinė filmo herojė yra lingvistė, universiteto dėstytoja Luiza Benks. Ją vaidina Amy Adams, kurios paprastos amerikietės išvaizda iš pradžių apgauna, nesvarbu, ar ji vaidintų intelektualę, ar aferistę. Villeneuve’as taip pat tuo pasinaudojo, kad palaipsniui atskleistų „Atvykimo“ herojės intelektą, vidinę jėgą, bet kartu ir melancholišką prisiminimų šviesą Luizos veide. Kai skirtingose Žemės vietose nusileidžia ateiviai, JAV kariuomenės atstovas (Forest Whitaker) kreipiasi į Luizą, prašydamas išsiaiškinti ateivių ketinimus. Jai padėti turi fizikas

Jenas (Jeremy Renner). Villeneuve’as neskyrė daug ekraninio laiko tam, kad taptų visiškai aišku, kaip Luizai ir Jenui pavyko suprasti ateivių piktogramas. Daugiau dėmesio skirta pirmiesiems jų ir ateivių kontaktams. Bet iš dalies suprantamas skubotumas – Villeneuve’ui daug svarbesnė yra Luiza, jos prisiminimai apie mirusią paauglę dukterį ir kalba, – ir pakiša koją režisieriui, kuris tikruosius savo ketinimus atskleidžia labai palaipsniui. Filmo pradžioje rodomos Luizos dukters gyvenimo akimirkos verčia laukti kažko panašaus į materializuotus „Soliario“ prisiminimus. Vėliau režisierius daug dėmesio skiria kariniams Pakistano, Sudano, Rusijos ir, žinoma, Kinijos ketinimams sunaikinti ateivius, neišsiaiškinus jų atvykimo tikslo. Šie epizodai padvelkia Šaltojo karo epochos kinu, kur ateiviai visada buvo simboliški, grėsmę keliantys „kiti“. Todėl Luizos atradimas, jos knyga apie heptapodų kalbą „Ateiviuose“ nuskamba lyg pasakyti greitakalbe. „Atvykimas“

„Atvykimas“

netolygus – vieną temą vis keičia kita, gal todėl filmas ima aiškėti tik tada, kai pasibaigia, kai reikia galvoje iš naujo sudėlioti visus jo akcentus.

Jų yra keli. Pirmasis – tai kalba. Jau „Atvykimo“ pradžioje nuskamba mintis apie tai, kad kalba nulemia mąstymą, kad ji moko suprasti pasaulį. „Atvykime“ būtent kalba, kurią išsiaiškina Luiza ir Jenas, apsaugo Žemę nuo susidūrimo su daug pažangesniais ateiviais ir gal net nuo žūties. Ateivių kalba filme pateikiama įspūdingomis piktogramomis, bet daug kinematografiškesnis man pasirodė garsinis sprendimas, kai heptapodų

leidžiami garsai ima skliti tarsi iš kosmoso glūdumos, vandenyno gelmės ar visiško chaoso. Apskritai, filmo garsas ne tik svarbus, bet ir toks pat prasmingas kaip vaizdas, ir tai jo kūrėjo Johanno Johanssono nuopelnas.

Bet vis dėlto daug svarbesnė mintis, susijusi su alternatyviu ateivių laiku, kai paaiškėja, kas yra Luizos prisiminimai. Villeneuve’as prabyla apie bet kokią pasirinkimo esmę ir sako, kad svarbiausia išmokti priimti tai, kas neišvengiama. Luiza pasirenka meilę, nors žino, kas jos laukia. Pasirodo, susitaikyti su mirtimi gali padėti ateiviai ir jų juodieji ovalai.

Lapkričio 25– gruodžio 4

Parodos			
			
VILNIUS Nacionalinė dailės galerija <i>Konstitucijos pr. 22</i> XX a. Lietuvos dailės ekspozicija Paroda „Jurgio Baltrušaičio rankraščiai: visiems ir niekam“ Paroda „Algis Skačkauskas (1955–2009). Tapyba“ Paroda „Juzeliūno kabinetas: modernėjan-tis lietuviškumas“, skirta kompozitoriaus 100-osioms gimimo metinėms Vilniaus paveikslų galerija <i>Didžioji g. 4</i> Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a. Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai Radvilų rūmai <i>Vilniaus g. 24</i> Europos dailė XVI–XIX a. „Dubingių ir Biržų kunigaikščiai Radvilos“ Taikomosios dailės ir dizaino muziejus <i>Arsenalo g. 3A</i> XVI tarptautinės Vilniaus tapybos trienalės „Nomadiški vaizdai“ paroda Vytauto Kasiulio dailės muziejus <i>A. Goštauto g. 1</i> Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija iki XII. 4 d. – Juozo Budraičio paroda „Mano Paryžius“ Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenalas <i>Arsenalo g. 1</i> Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a. Lietuvių liaudies menas; Kryždirbystė Advokato dr. Jauniaus Gumbio Lietuvos dailės kolekcijos kūrinių paroda „Surinkta ir išsaugota“ Senasis arsenalas <i>Arsenalo g. 3</i> Vienuoliktoji respublikinė medalių trienalė Kazio Varnelio namai-muziejus <i>Didžioji g. 26</i> K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija XIX tarptautinės Vilniaus ekslibrisų biena-lės darbų paroda <i>Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44</i>	Vilniaus gynybinės sienos bastėja <i>Bokšto g. 20</i> Nuolatinė ekspozicija Bažnytinio paveldo muziejus <i>Šv. Mykolo g. 9</i> Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Paroda „Piligrimų ženklai. Archeologiniai pamaldumo Marijai įrodymai viduramžių Gdanske“ Šiuolaikinio meno centras <i>Vokiečių g. 2</i> nuo 25 d. – Gabrielio Lesterio paroda „De-vynių dienų savaitė“ Galerija „Kairė–dešinė“ <i>Latako g. 3</i> iki 26 d. – Eglės Kuckaitės ir Evaldo Mika-lauskio paroda „Judu. Už pievos kalnai. Už kalnų pieva“ nuo 29 d. – paroda „Talino grafikos trienalė. Nugalėtojai“ „Prospekt“ fotografijos galerija <i>Gedimino pr. 43</i> iki 26 d. – Aurimo Strumilos paroda „Sertifikatai“ Pamėnkalnio galerija <i>Pamėnkalnio g. 1/13</i> Elenos Balsiukaitės kūrybos paroda „Dedi-kacija Anai F.“ Šv. Jono gatvės galerija <i>Šv. Jono g. 11</i> iki 26 d. – Violetos Laužonytės dviejų insta-liacijų „Sezonas“ ir „Nėra pabaigos“ paroda Daliaus Drėgvos paroda „Ženkla i“ (kompo-zicijos, objektai) Galerija „Vartai“ <i>Vilniaus g. 39</i> iki XII. 2 d. – Lino Jusonio paroda „Nuopuolis“ Galerija „Aidas“ <i>A. Jakšto g. 9</i> iki 29 d. – Virginijaus Viningo paroda Galerija „Arka“ <i>Aušros Vartų g. 7</i> Paroda„Nežinoma dailė. Lietuvos daili-ninkų sąjungos dailės kolekcijos bruožai“ Aleksandro Vozbino tapybos paroda Dailininkų sąjungos galerija <i>Vokiečių g. 2</i> Kęstučio Grigaliūno paroda „Žaidimų galerija“ Galerija „Meno niša“ <i>J. Basanavičiaus g. 1/13</i> iki 23 d. – Donatos Minderytės instaliacija „Tinkamos aplinkybės“ nuo 25 d. – Viktorijos Staponės paroda „Portrait of my Land“ Galerija AV17 <i>Aušros Vartų g. 17</i> iki 27 d. – Matthew Smitho (D. Britanija) paroda „Uolos, vanduo, medžiai, debesys“ Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus <i>Pilies g. 40</i> iki 27 d. – Luko Kodžio fotografijų paroda„Lietuvos paukščiai iš arčiau“ Jono Meko vizualiųjų menų centras <i>Malūnų g. 8</i> nuo 25 d. – Ramūno Paniulaičio (1957–1982) kūrybos retrospektyva Pylimo galerija <i>Pylimo g. 30</i> Jono Butkevičiaus tapyba Galerija „Kunstkamera“ <i>Ligoninės g. 4</i> iki XII. 2 d. – Pranciškaus Smuglevičiaus paroda „Domus Aurea“ Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras <i>Naugarduko g. 10/2</i> Lenkų tapytojo, grafiko, skulptoriaus, poeto, rašytojo bei scenografo Andrzejaus Stru-millo tapybos paroda „Psalmės“	Paroda „Pasaulio tautų teisuoliai“ iki 30 d. – paroda „Ženkla i ateičiai. Me-daliai iš Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus ir privačių kolekcijų“ Aistės Kisarauskaitės galerija „Trivium“ <i>Vilkpėdės g. 7–105</i> Alinos Melnikovos tapybos paroda „Dare or Dear / Kempinė ir tėkmė“ Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerija <i>Šv. Jono g. 11</i> Majd Kara paroda „Antrasis gimimas“ „Menų tiltas“ <i>Užupio g. 16</i> iki XII. 3 d. – Agnės Kišonaitės paroda „33“ Rašytojų klubas <i>K. Sirvydo g. 6</i> nuo 28 d. – Mindaugo Lukošaičio piešinių paroda„Kompozicijos“ „Skalvijos“ kino centras <i>Goštauto g. 2/15</i> iki 30 d. – Aušros Barysienės paroda „Tokia nuotrauka“ M.K. Čiurlionio namai <i>Savičiaus g. 11</i> Algimanto Švėgždos paroda „Rudens ir žie-mos meditacijos“ Vaidilos teatras <i>A. Jakšto g. 9</i> Dalios Skridailaitės personalinė paroda „Gray portretai“ Kūrybinių industrijų centras „Pakrantė“ <i>Valakampiai, Vaidilutės g. 79</i> iki 29 d. – Algirdo Bako paroda „New York / San Fransisco“	„7md“ rekomenduoja
Dailė	Klaipėdos kultūrų komunikacijų centre veikia net trys įdomios foto-grafijos parodos. Iš Šiaulių fotografijos muziejaus perkelta Ievos Meilu-tės-Svinkūnienės parengta paroda „(Ne)fotografinis laukas. 1988–1995“ čia pasipildė seniai matytais XX a. 10-ojo dešimtmečio kūriniais, tarp jų – ir Gintauto Trimako „Juodu angelu“, kuriam anksčiau tiesiog neužteko vietos. Šią parodą papildo konceptualus pratęsimas į dabartį – poetiškas ir šmaikštus Roko Pralgausko „Lagaminas“. O praskleidus užuolaidą ga-liniame kambaryje galima pamatyti makabriškas ukrainiečio Romano Piatkovkos politines vizijas.		
Muzika	Lapkričio 26 d. 19 val. Filharmonijos Didžiojoje salėje griešiančio Lie-tuvos kamerinio orkestro svečias – „Metropolitan opera“ pirmoji fleita – Denisas Bouriakovas, daugelio tarptautinių konkursų laureatas. Būdamas virtuozas, D. Bouriakovas stengiasi praplėsti fleitos repertuarą, todėl aran-žuoja šiam instrumentui įvairius kūrinius, originaliai parašytus smuikui (koncerte jų taip pat girdėsime). Į kompaktines plokšteles jis yra įra-šęs J. Sibeliaus Koncerto smuikui d-moll, J. S. Bacho Koncerto dviem smuikams d-moll (su savo mokytoju prof. W. Bennettu) versijas fleitoms. D. Bouriakovas pasirodo su Maskvos, Tamberės filharmonijų, Odensės simfo-niniu, Miuncheno, Prahos kameriniais orkestrais, „Ensemble of Tokyo“, „Ensemble of Paris“ ir kitais kolektyvais. Koncerto programa labai įvairi: greta Vakarų Europos autorių opusų skambės ir lietuvių kompozitorių – Ramintos Šerkšnytės bei Algirdo Martinaičio – muzika.		
Teatras	Lapkričio 26, 27 d. 12 ir 15 val. Valstybinis jaunimo teatras mažuosius žiūro-vus ir jų tėvelius kviečia į premjerinį spektaklį „Coliukė“ pagal H.C. Anderseno pasaką. Spektaklio režisierius ir idėjos autorius Ričardas Matačius – jaunosios kartos kino režisierius, sukūręs per dešimtį įvairaus žanro trumpametra-žių filmų. Savojoje „Coliukės“ interpretacijoje režisierius siekia perteikti pasakos pasaulį, jungdamas originalius multimedijos vaizdus su aktorių vaidyba. Per trimatį vaizdą siekiama pažvelgti į „Coliukės“ pasaulį šių dienų vaiko akimis.		
	Paroda „Gyvoji gamta dailėje. XVII–XX a. I pusė. Iš Lietuvos dailės muziejaus rinki-nių ir Andrejaus Balykos kolekcijos“ Paroda „Vytautas Kašuba (1915–1997). Ne-matyti piešiniai“ KKKK parodų rūmai <i>Didžioji Vandens g. 2</i> Paroda „(Ne)fotografinis laukas. 1988–1995“ Klaipėdos skyriaus tęstinis fotografijos projektas „KITI 7“ ir „Photobookshow“ fo-tografijos savileidybos knygų kolekcija iš Didžiosios Britanijos Roko Pralgausko fotoparoda „Lagaminas“ Galerija „si:said“ <i>Galinio Pylimo g. 28</i> Vytauto Kumžos paroda „Trust it, use it, prove it“	J. Basanavičiaus užrašytą lietuvių liaudies pasakojimą ir B. Žilytės iliustracijas). Rež. – J. Tertelis, scenogr. – P. Bocullaitė, dail.-skulptorius – D. Jankauskas Duonis, kost. dail. – S. Straukaitė, komp. – G. Sodeika, vaizdo projekcijų aut. – M. Bardauskas. Vai-dina P. Budrys, R. Saladžius, Ž.E. Jakštaitė, G. Rimeika, L. Malinauskas ir kt. Mažoji salė 26 d. 12, 15 val. – PREMIERA! J. Pommerat „RAUDONKEPURĖ“. Rež. – P. Tamolė 27 d. 16 val. – S. Turunen „BROKEN HEART STORY (SUDAUŽYTOS ŠIRDIES ISTORIJA)“. Rež. – S. Turunen 29, 30 d. 19 val. – PREMIERA! A. Rutkėviča „GYVŪNAS (KU KŪ)“. Rež. – R. Atkočiūnas XII. 1 d. 19 val. – J. Balodžio, G. Dapšytės „BARIKADOS“. Rež. – V. Silis 2 d. 11 val. – „KNYGŲ PERSONAŽAI AT-GYJA“. Rež. – N. Krunglevičiūtė (Klaipėdos jaunimo teatras) 2 d. 19 val. – J. Jokelos „FUNDAMENTALIS-TAI“. Rež. – J. Vaitkus Studija 25 d. 19 val. – „LIŪDNOS DAINOS IŠ EU-ROPOS ŠIRDIES“ (pagal F. Dostojevskio romaną „Nusikaltimas ir bausmė“). Rež. – K. Smedsas (Suomija) 26 d. 16 val. – PREMIERA! I. Še iniaus „KUPRE-LIS“. Insc. aut. – A. Vozbutas	Vilniaus mažasis teatras 25 d. 18.30 – P. Pukytės „BEDALIS IR LAB-DARYS“. Rež. – G. Tumina itė 26 d. 18.30 – J. Tumo-Vaižganto „DĖDĖS IR DĖDIENĖS“. Rež. – G. Tumina itė 27 d. 12 val. – „BRANGUSIS ATRAKCIONŲ PARKO DĖDE!“ . Rež. – O. Lapina XII. 1 d. 18.30 – M. Ivaškevičiaus „MADA-GASKARAS“. Rež. statytojas – R. Tuminas, rež. – A. Dapšys 2 d. 18.30 – A. Čecho vo „TRY S SESERYS“. Rež. – R. Tuminas Valstybinis jaunimo teatras Didžioji salė 26, 27 d. 12, 15 val. – PREMIERA! „COLIUKĖ“ (pagal H.Ch. Anderseną). Rež. – R. Matač ius

29 d. 18 val. – R. Thomas „AŠTUONIOS MY-LINČIOS MOTERYS“. Rež. – B. Latėnas Salė 99 30 d. 18 val. – „KETURIAIS VĖJAIS“. Rež. – T. Jašinskas Oskaro Koršunovo teatras 26, 27 d. 19 val. <i>OKT studijoje</i> – „PO LEDU“ (pagal F. Richterį). Rež. – A. Areima 28 d. 19 val. <i>OKT Studijoje</i> – W. Shakespea-re'o „JULIJUS CEZARIS“. Rež. – A. Areima Rusų dramos teatras 25 d. 18.30 – „[NAMIS“. Rež. – M. Rezniko-vičius, L. Ostropolskis (L. Ukrainkos naci-onalinis akademinis rusų dramos teatras) 26 d. 18.30 – J. Strausso „ŠIKŠNOSPARNIS“. Rež. – V. Petlickaja (Baltarusijos valstybinis akademinis muzikinis teatras) 27 d. 12 val. – A. Rybnikovo „BURATINAS“. Rež. – A. Grinenko (Baltarusijos valstybinis akademinis muzikinis teatras) 27 d. 18.30 – I. Kalmano „SILVA“. Rež. – S. Ci-riuk (Baltarusijos valstybinis akademinis muzikinis teatras) XII. 1 d. 18.30 – A. Gribojedovo „VARGAS DĖL PROTO“. Rež. – J. Vaitkus 2 d. 17.30 – PREMIJERA! A. Andrejevo „SEP-TYNI FARIZIEJAUS SAULIAUS PENKTA-DIENIAI“. Rež. – J. Vaitkus Vilniaus teatras „Lėlė“ Didžioji salė 26 d. 12 val. – PREMIJERA! S. Gedos „DAI-NUOJANTIS IR ŠOKANTIS MERGAITĖS VIEVERSĖLIS“. Rež. – A. Mikutis 27 d. 12 val. – S. Siudikos „PRINCESĖ IR KIAULIAGANYS“. Rež. – A. Mikutis Mažoji salė 26 d. 14 val. – A. Gustaičio „SILVESTRAS DŪDELĖ“. Rež. ir dail. – R. Driežis 27 d. 14 val. – „SAULĖS VADUOTOJAS“ (pa-gal A. Liobytės pjesę „Trys negražios kara-laitės“). Scen. aut., rež. ir dail. – R. Driežis 30 d. 18.30 – J. Erlicko „TIESIOG ŽMOGUS“. Insc. aut., rež. – D. Butkus „Menų spaustuvė“ 27 d. 15 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „DVI SESU-TĖS PER LIEPTELĮ“ (pagal japonų ir lie-tuvių liaudies pasakas). Rež. – S. Degutytė („Stalo teatras“) 27 d. 18 val. <i>Juodojoje salėje</i> – PREMIJERA! „B IR B DIALOGAS“. Choreogr. ir atlik. G. Grinevičiūtė ir A. Lisičkinaitė 29 d. 18.30 <i>Kišeninėje salėje</i> – „BRANGIOJI MOKYTOJA“ (pagal L. Razumovskajos pjesę). Rež. – I. Stundžytė (teatras „Atvi-ras ratas“) 30 d. 18, 20 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „CONFES-SIONS“. Kūrėjai R. Vitkauskaitė, J. Hedman, Å. Nordgren („Operomanija“) KAUNAS Nacionalinis Kauno dramos teatras 25 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – M. Frischo „BIOGRAFIJA: VAIDINIMAS“. Rež. – G. Varnas 26 d. 18 val. <i>Didžiosios scenos vaidybinėje aikštelėje</i> – instruktažas-spektaklis „MAIŠ-TAS“. Rež. – A. Jankevičius 26 d. 19 val. <i>Mažojoje scenoje</i> – J. Tumo-Vaižganto „ŽEMĖS AR MOTERS“. Rež. – T. Erbrėderis 27 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – A. Škėmos „BALTA DROBULĖ“. Rež. – J. Jurašas 29 d. 18 val. <i>Ilgojoje salėje</i> – B. Srbļjanovič „SKĖRIAI“. Rež. – R. Atkočiūnas 30 d. 18 val. <i>Ritos salėje</i> – R. Gary „AUŠROS PAŽADAS“. Rež. – A. Sunklodaitė XII. 1 d. 18 val. <i>Ilgojoje salėje</i> – H. Ibseno „KAI MİRĖ NUBUSIM“. Rež. – M. Klimaitė Kauno valstybinis muzikinis teatras 25 d. 18 val. – „ŽYDRASIS DUNOJUS“ (pagal J. Strausso muziką). Dir. – J. Geniušas 26 d. 18 val. – J. Strausso „VIENOS KRAU-JAS“. Dir. – V. Visockis 27 d. 12 val. – „SNIEGO KARALIENĖ“. Dir. – J. Janulevičius	27 d. 18 val. – L. Fallio „MADAM POMPA-DUR“. Dir. – J. Janulevičius 30 d. val. – „ZYGFRYDO VERNERIO KABA-RETAS“. Dir. – J. Janulevičius XII. 1, 2 d. 18 val. – F. Wildhorno „GRAFAS MONTEKRISTAS“ (pagal A. Dumas ro-maną). Dir. – J. Janulevičius Kauno kamerinis teatras 30 d. 18 val. – L. Janušytės „KOREKTŪROS KLAIDA“. Rež. – A. Dilytė Kauno mažasis teatras 26 d. 12 val. – A. Dilytės „SIDABRINIS FĖ-JOS ŠAUKŠTELIS“. Rež. – A. Dilytė 27 d. 18 val. – A. Slapovskio „NUO RAUDO-NOS ŽIURKĖS IKI ŽALIOS ŽVAIGŽDĖS“. Rež. – D. Rabašauskas Kauno lėlių teatras 26 d. 12 val. – „ŽALIAS ŽALIAS OBUOLIU-KAS“. Rež. – A. Lebeliūnas 27 d. 12 val. – „PRINCESĖS GIMTADIENIS“. Rež. – A. Stankevičius KLAIPĖDA Klaipėdos valstybinis dramos teatras 25 d. 18.30 <i>Didžiojoje salėje</i> – F. Veberio „VA-KARIENĖ SU IDIOTU“. Rež. – R. Atkočiūnas 27 d. 17 val. <i>Didžiojoje salėje</i> – I. Turgenevo „[NAMIS“. Rež. – A. Lebeliūnas 30, XII. 3, 4 d. 18.30 – PREMIJERA! A. Strind-bergo „TĖVAS“. Rež. – M. Ķimele XII. 1, 2. 19 val. – A. Čechovo „ŽUVĖDRA“. Rež. – O. Koršunovas (OKT) Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras 26 d. 18.30 – PREMIJERA! P. Čaikovskio „JOLANTA“ 27 d. 12 val. <i>Kolonų salėje</i> – „VERPALŲ PASAKOS“ ŠIAULIAI Valstybinis šiaulių dramos teatras 26 d. 12, 15 val. – PREMIJERA! A. de Sent-Eg-ziuperi „MAŽASIS PRINCAS“. Insc. aut. ir rež. – Š. Datenis 27 d. 18 val. – E. O’Neilo „MEILĖ PO GUO-BOMIS“. Rež. – P. Ignatavičius 30 d. 18 val. – „GERA HUMORO DOŽĖ“ (im-provizacijos teatras „Kitas kampas“) PANEVĖŽYS Juozo Miltinio dramos teatras 25 d. 18 val. – G. Grekovo „HANANA, KEL-KIS IR EIK“. Rež. – R. Augustinas A. 26, 30 d. 18 val. – W. Russello „MOTERIMS IR JŲ VYRAMS“. Rež. – L. Kondrotaitė 27 d. 18 val. – PREMIJERA! N. Vorožbit „SAŠA, IŠNEŠK ŠUKŠLES!“. Rež. – S. Moisejevas XII. 1 d. 18 val. – L. Ruohonen „VYŠNIA ŠO-KOLADE“. Rež. – L.M. Zaikauskas Koncertai Lietuvos nacionalinė filharmonija 25 d. 18 val. <i>Klaipėdos koncertų salėje</i>, 27 d. 12 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje sa-lėje</i>, – teatralizuotas koncertas visai šeimai „Apie Motušę Žąsį, Petį ir Vilką“. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Dir. – R. Šervenikas. Dalyvauja aktorius R. Kazlas. Programoje M. Ravelio, S. Prokofjevo kūriniai 26 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžio-joje salėje</i>, – kamerinės muzikos koncertas „Rojaus paukščiai“. Lietuvos kamerinis or-kestras. Solistas D. Bouriakovas (fleita). Dir. – M. Pitrėnas 27 d. 16 val. <i>Taikomosios dailės muziejuje</i> – an-samblis „Musica humana“. Solistė S. Liamo (sopranas). Dalyvauja A. Vizgirda (fleita), R. Beinaris (obojus) 28 d. 15.30 <i>Jurbarko A. Sodeikos meno mo-kykloje</i> – „Žerintys sąskambiai muzikos ka-ralystėje“. Ansamblis „Regnum musicale“: aktorė M. Noreikaitė. Režisierė M.S. Šimu-lynaitė, choreogr. N. Kovaliova	28 d. 18 val. <i>Panevėžio muzikos mokykloje</i>, XII. 1 d. 17.30 <i>Biržų pilies menėje</i>, 2 d. 18.30 <i>Zapyškio laisvalaikio centro salėje</i> – koncertas „Laiškai iš Argentinos“. Čiurlionio kvartetas, K. Stonkus (akordeonas). Programoje A. Gi-nasteros, A. Piazzollos, C. Gardelio kūriniai 28 d. 18 val. <i>Klaipėdos koncertų salėje</i>, 29 d. 18 val. <i>Kauno filharmonijoje</i>, 30 d. 19 val. <i>Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje</i> – E. Bozhano-vas ir K. Uinskas (fortepijonas). Programoje P. Čaikovskio, S. Prokofjevo kūriniai XII. 1 d. 10 ir 11 val. <i>Vilniaus rajono Nemen-činės Gedimino gimnazijoje</i> – „Styginių mu-zikos instrumentų paslaptys“. Valstybinis Vilniaus kvartetas. Dalyvauja A. Gurinavi-čius (kontrabosas). Koncertą veda muziko-logė J. Adomonytė-Šlekaitienė 2 d. 17 val. <i>Paežerių dvare</i> – Valstybinis Vil-niaus kvartetas. Dalyvauja A. Gurinavičius (kontrabosas), T. Čižas (aktorius), G. Grine-vičiūtė (šokėja). Režisierė J. Vansk. Daili-ninkas V. Čepkauskas. Programoje M. Musorgskio siuita „Parodos paveikslėliai“ XII. 2 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Di-džiojoje salėje</i>, – Orkestro muzikos koncer-tas. Skiriama kompozitorės O. Narbutaitės jubiliejui. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Dir. – R. Šervenikas. Programoje O. Narbutaitės kūriniai VILNIUS Kongresų rūmai 25 d. 19 val. – S. Rinkevičiūtė (smuikas), Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Dir. – G. Rinkevičius. Programoje L. Berns-teino, S. Rachmaninovo kūriniai Vilniaus paveikslų galerija 25 d. 18 val. – ciklo „M.K. Čiurlionis ir jo miestai“ koncertas. Solistas S. Lassmannas (fortepijonas, Estija) ir pianistas R. Zubo-vas. Programoje H. Ellerio kūriniai Šv. Jonų bažnyčia 26 d. 18 val. – LMTA vargonų ir klavesino ka-tedros studentų koncertas. Vargonuoja L. Dolgopolova, V. Grudinas, G. Garmašaitė, L. Liamo ir Ž. Meilūnaitė. Taip pat dalyvauja M. Čepytė (smuikas) ir M. Vytaas (altas) „Muzikos galerija“ <i>Gedimino pr. 37</i> 27 d. 12 val. – „Kartą muzikos karalystėje... Princas sugrįžol!“ XII. 1 d. 19 val. – J. Rekevičiūtės šventinės parodos „Suknelė su fantazija“ atidary-mas. Dalyvauja J. Karaliūnaitė (sopra-nas), V. Smailytė (arfa), S. Zbarauskaitė (fortepijonas) Vakarai VILNIUS Rašytojų klubas 28 d. 17.30 – rašytojo R. Kmitos romano „Pietinia kronikas“ pristatymas. Dailininko M. Lukošaičio piešinių parodos „Kompozi-cijos“ atidarymas. Dalyvauja R. Kmita, M. Lukošaitis, E. Parulskis, kalbininkė L. Vaicekauskienė. Renginio vedėjas M. Nastaravičius Lietuvos teatro sąjunga 25 d. 18 val. – aktorės R. Samuolytės kūry-bos vakaras Atviros Lietuvos fondas <i>Didžioji g. 5</i> 30 d. 18 val. – diskusija apie atminties poli-tiką ir klaidingus „atminties kodus“. Dalyvauja prof. A. Nowak-Far, prof. Š. Liekis, R. Račinskas, V. Toleikis, A. Švedas, D. Puslys Prancūzų institutas Lietuvoje 30 d. 18. 30 – V. Bikulčiaus naujausią knygų ir Prancūzijos literatūrinių premijų apžvalga
---	--	--

